Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Гарагмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гараһа | № 90 (13579) | 1974 оной апрелиин 17, среда | Сэн 2 мүнгэн

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

НҮХЭР М. П. МАРКОВАЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Совет албан зургаануудта удаан саг соо һайнаар хүдэлһэнэйнь түлөө, түрэһөөр 50 наһатай болоһонтойнь дашарамдуулан, Бэшүүрэй аймагай ажалшадай депутадуудай Бага-Куналейн сельсоведэй гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшэ нүхэр **Маркова** Матрёна Петровнае Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй Грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь В. ДУБРОВСКИЙ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1974 оной апрелиин 12.

Тодорхойлхы жэлэй ГАБШАГАЙ АЛХАМУУД

[Э]РШЭМТЭЙГЭЭР ЭХИЛЭЭ

[...]азар һайжаруулха габ[шаг]ай хоёр һарын соносхог[д]оной удаа Зэдын аймагай олонхи ажахынууд энэ [хүд]элмэридэ дары хам орол[со]һон.

[Жэ]шээнь, Борьёогой сов[хоз]ой мартын тэн багаар саб[шал]ан дээрээ наг шэбхэ [гаргаж]а эхилээ. Эндэ үнгэ[рһэн] намартаа суглуулаг[даһан] нэгшээгдэмэл шэб[хэ] трактораар онгиргон [гаргаа]д, машинануудта, тэр[гэнүүдт]э тракторнуудта ашана. [...] ашаха оньһон түхеэ[рэмжэн]үүдтэй тракторта ме[ханиз]атор Е. Белов хүдэл[нэ]. Мүн шэбхэ зөөлгэдэ [«Се]льхозтехникын» аймагай [...]һээ ерэһэн зургаан [авто]машина, совхозойнь тэр[гэтэ]й хэдэн трактор һаад[ал]гүйгөөр хүдэлнэ.

[Т]үрүүшын арбаад хоно[гой] туршада эндэхи сабша[лан] дээрэ 4 мянга гаран [тонн]о наг шэбхэ гаргагдаа. [Кол]хозой механизаторнууд [...] шэрэхынгээ хажуу[гаар] сабшалан, таряалан [дээрэ] минеральна үтэг[жүү]лгэ тараажа, газарай [...] нойто барихаар като[к]уудые шэрэжэ эхилэнхэй.

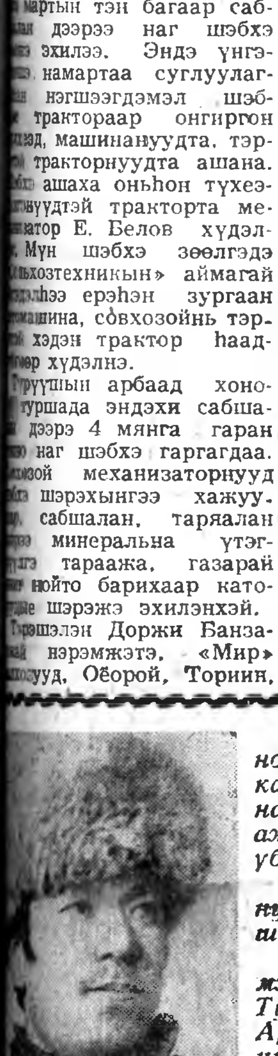
[Т]эрэшэлэн Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ, «Мир» [колх]озууд, Оёорой, Ториин, «Октябрьский» совхозуудта сабшалан, таряалан үтэгжүүлхэ хүдэлмэри муу бэшээр хэгдэнэ гэжэ габшагай хоёр һарын түрүүшын дүн харуулна. «Мир» колхозой луговодууд 3400 тонно наг шэбхэ сабшалан дээрээ гаргаад, минеральна үтэгжүүлгэ поли дээрээ тараана. Кукуруза таригдаха талмайнь һайрамай уһаар уһалагдана. Эндэ хоёр трактор, нэгэ бульдозер энэ хүдэлмэридэ табигданхай. Һүүлэй үедэ 100 гаран гектар хахалагдаһан газар ундалуулагдаа.

Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ колхозой сабшалан һайжаруулха отрядай гэшүүд үсөөн үдэр соо 2500 тонно наг шэбхэ сабшалан дээрээ гаргаа. Үшөө 100 гаран тонно минеральна үтэгжүүлгэ таряалан дээрэ тарааба. Мүн 100 гаран гектар сабшалангаа һайрамай уһаар уһалаа. Үдэр ошохо бүри энэ хүдэлмэриин эршэ шангадажа байна.

Аймаг соогоо суута гараһан луговод С. Ф. Тараковский Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо ажалладаг юм. Сергей Федорович сабшалангай ургаса дээшэлүүлхэ хэрэгтэ үбэл, зунгүй һаналаа табина. Бүхэли үбэлдөө В. Д. Дамбаевтай хамта булагай уһа хаажа, хамта 300 мянга гаран кубометр мүлһэ хүргэһэн юм. Мүнөө дулаан үдэрнүүдэй эхилэмсээр һубаг, ханаабуудаа сэбэрлээд, газараа ундалуулжа эхилбэ. Энэ колхозой Н. И. Панафидинай хүтэлбэрилдэг отряд түрүүшын арбан хоногто хоёр мянга гаран тонно наг шэбхэ сабшалан дээрээ гаргаа. Энэ отряд габшагай 2 һарын туршада хамта 8800 тонно наг шэбхэ таряалан, сабшалан дээрэ гаргаха, уһалха даалгабаритай юм. Энэнь урагшатайгаар бэелүүлэгдэнэ. Колхозой тракторна бригадые даагша, Социалис Ажалай Герой Е. П. Бутаковой хүтэлбэрилдэг механизаторнууд Бага-Наринайнгаа полинуудые уһалжа эхилһээр үнинэй.

Гэхэтэй хамта аймагай XX партсъездын нэрэмжэтэ «Коммунизм» колхозууд, «Заречный» совхоз габшагай хоёр һарын соносхогдомсоор дары хэмжээнүүдые абаагүй, мүнөөшье хүрэтэр нобшорһоор.

Д. АЮШЕЕВ,
манай корр.

Хүдөө ажахын ургамалнуудай, сабшалангай ногооной ургаса һайжаруулха габшагай хоёр һара республика доторнай соносхогдоһоор һараһаа үлүү боложо байна. Энэ шухала хүдэлмэридэ гол анхаралаа табидаг ажахынууд ямаршье уларилтай жэлдэ ороһоо тарянай, үбһэ ногооной тогтууритай һайн ургаса хуряадаг.

Һаянай байдалаар Хилэаныйн колхозой механизаторнууд Хүнтэйн таряалан дээрэ 1640 тонно, Борголой сабшалан дээрэ 860 тонно наг шэбхэ гаргажа тарааба.

Наг шэбхэ таряалан, сабшалан дээрэ гаргаха хүдэлмэридэ 6 хүнһөө бүридэһэн бригада табигданхай юм. Тус бригадые дүй дүршэлтэй механизаторнуудай нэгэн Арсалан Бухаевич Абидуев хүтэлбэрилнэ. Механизаторнууд Федор Ринчино, Цыбикжап Будаев, Бадма Ринчино, Юрий Мужанов гэгшэд үдэр бүриингөө даабарине үлүүлэн дүүргэжэ, оролдосотой ажалаараа бултанда жэшээ харуулна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. Ажахын түрүү механизаторнуудай нэгэн, ВЛКСМ-эй гэшүүн Бато Гармаев. 2. Тракторнууд сабшалан дээрэ наг шэбхэ гаргажа ябана.

Баргажанай аймаг. **С. БАЛДУЕВАЙ фототекст.**

Апрелиин 20-до — бүхэсоюзна КОММУНИС СУББОТНИК

БУЛТА ЗЭҺЭНХЭЙ

Апрелиин 20-до улаан субботнигто хабаадалсаха уряагай соносхогдоһонһоо хойшо Захааминай аймагай промышленна предприятинуудай коллективүүд, совхозуудай коллективүүд эртээнһээ бэлдэнэ.

Зэдын волбфрам-молибденэй комбинадай бүхы цехүүдтэ хүдэлмэрилэгшэд, алба хаагшад болон инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй зүблөөнүүд боложо, улаан субботнигой үдэр хэгдэхэ ажалай хэмжээн тодорхойлогдоо. Мүн аймагай промышленна бусад предприятинууд өөһэдынгөө ажалай нөөсэнүүдые элирхэйлээ.

Субботнигой үдэр 12820 хүн хүдэлхэ. Гурбан мянга хоёр зуугаад пенсионернүүд, һурагшанар, гэрэй эзэн эхэнэрнүүд хабаадалсахаби гэжэ мэдүүлнэ. 4900 хүн өөһэдынгөө хэдэг лэ ажал хэжэ, 38400 түхэригэй продукци үйлэдбэрилхэ байна.

Хамта дээрээ энэ үдэр хэгдэһэн ажалай түлөөһэндэ үгтэхэ 16 мянган түхэриг табан жэлэй түсэбые болзорһоо уридшалан дүүргэхэ жасада орохо болоно. Хэгдэхэ, бүтээгдэхэ юумэнүүдые нэрлэхэ болоо һаа, 1300 килограмм колбаса, 13,5 тонно хилээмэн, 470 декалитр пивэ, 3400 килограмм тоһон болон сагаан эдеэнэй зүйлнүүд үйлэдбэрилэгдэхэ. 165 кубометр модон 12 мянган хирпиисэ, 35 кубометр бетон бэлэдхэгдэхэ.

Мүн Закаменск хото Торч тосхон хоёрой хоорондо 220 киловаттай электролини татагдаха юм. Энэ хүдэлмэридэ Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадай управлениин хүдэлмэрилэгшэд түрүүлэн гаража ерээ.

Хүдөөгэй ажалшад улаан субботнигой үдэр сабшалан һайжаруулха, олон жэлэй бэлшээри хүреэлхэ, барилга хэхэ, малай зуһалан бэлдэхэ, наг шэбхэ гаргаха хүдэлмэридэ хабаадалсаха байна.

Г. СУББОТИН,
КПСС-эй Захааминай райкомой секретарь, субботник үнгэргэхэ штабай начальник.

ЭРТЭЭНҺЭЭ БЭЛДЭНЭ

Ахын аймагай ажалшад апрелиин 20-до болохоёо байһан Ленинскэ коммунис субботнигые ажалай болон политическэ ехэ дэбжэлтын оршон байдалда үнгэргэхөөр бэлэдхэл хэжэ байнхай.

Субботнигто һайнаар бэлдэхэ, тэрэниие эмхитэйгээр үнгэргэхэ зорилготойгоор аймагай колхозууд, предприятинууд болон эмхи зургаануудай коллективүүдтэ тусхай штаб байгуулагдаа.

Аймаг дотор коммунис субботник үнгэргэхэ штабые ударидагша, аймсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ Д. Б. Будаев ажалшадай коллективүүдэй бэелүүлхэ зорилгонууд тухай, субботнигой үдэр хэды шэнээн хэмжээтэй ажалай хэгдэхэ, хэды хүнүүдэй хүдэлмэридэ гараха, хэды түхэриг мүнгэнэй юһэдэхи табан жэлэй түсэбэй дүүргэлтын жасада оруулагдаха тухай тодорхойгоор хөөрэжэ үгөө.

Аймагай түбэй предприяти болон эмхи зургаануудай 30 гаран коллективүүдэй хүдэлмэрилэгшэд тус субботнигой үдэр нэгэ хүн мэтэ эдэбхитэйгээр гаража, 5 мянгаад түхэригэй хүдэлмэри хэхээр тодорхойлогдоо.

Аймагай предприятинуудай эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд субботнигой үдэр гол түлэб шефтээ абаһан колхозуудтаа ехэ туһаламжа үзүүлхэнь. Тэдэнэр сабшалан сэбэрлэхэ, малай тэжээлэй ургамалнуудые тариха участогуудые хорёолхо, барилгын модо болон түлеэ бэлэдхэхэ юм.

Жэшээнь, «Улаан-Аха» колхозые шефтээ абаһан аймагай больница, электрификациин совет, хэлхеэ холбооной узел, комсомолой райком хамтадаа гуша гаран хүниие тус ажахыда эльгээхэ юм. Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо райпогой, аймагай, ой модоной ажахын, аймагай захиргаанай органуудай хүдэлмэрилэгшэд болон алба хаагшад ошохо байна. Мүн «Коммунизм» колхоздо аймагай госпромхозой, аймгүйсэдкомой, тэрэнэй хүдөө ажахын управлениин, культурын таһагай, харгын участогай коллективүүд гарахаар бэеэ зэһэнхэй.

Ц. ЦЫБДЕНОВ.

СОВЕТ ДЕЛЕГАЦИ ВАРШАВА ОШОХОЁО МОРДОО

Варшавска договорто хабаатай гүрэнүүдэй Политическэ зүбшэлэлгын комитедэй ээлжээтэ зүблөөнэй хүдэлмэридэ хабаадаха совет делегаци Варшава ошохоёо апрелиин 15-да Москваһаа мордоо.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев (делегациин толгойлогшо), КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко, КПСС-эй ЦК-гай секретарь К. Ф. Катушев, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин туһалагша К. В. Русаков, КПСС-эй Центральна шалгалтын комиссиин гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин туһалагша А. М. Александров делегациин бүридэлдэ оронхой.

Тус делегациие нүхэд Ю. В. Андропов, А. А. Гречко, В. В. Гришин, В. Д. Кулаков, К. Д. Мазуров, Н. В. Подгорный, Д. С. Полянский, М. А. Суслов, А. Н. Шелепин, П. М. Демичев, М. С. Соломенцев, Д. Ф. Устинов, В. И. Долгих, И. В. Капитонов, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүд П. А. Абрасимов, Б. П. Бещев, В. В. Кузнецов, Г. Э. Цуканов, Н. А. Щелоков, КПСС-эй Центральна шалгалтын комиссиин гэшүүд К. М. Боголюбов, О. Б. Рахманин, М. С. Смиртюков, КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд Белорусска вокзал дээрэһээ үдэшэбэ.

ПНР-һээ СССР-тэ байдаг элшэн сайд Э. Новак үдэшэлсөө.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко делегацилаа Варшаваһаа ниилэхэ байна.

Хафез АСАД УЗБЕКИСТАНТАЙ ТАНИЛСАЖА БАЙНА

ТАШКЕНТ. (ТАСС). Араб социалис дэбжэлтэ гэдэг партиин Генеральна секретарь, Сириин Араб Республикын Президент Хафез Асад, тэрэнэй толгойлһон Сириин партийно-правительственна делегациин гэшүүд Узбегэй Республикын хүтэлбэрилэгшэдтэй уулзаба.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, Узбекистанай компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь Ш. Р. Рашидов коммунис байгуулалтын хэрэгтэ, КПСС-эй XXIV съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ хэрэгтэ, Узбегэй ССР-эй ба республикын компартиин 50 жэлэй ойе нэрэтэй солотойгоор угтахын түлөө мүрысөөндэ Узбекистанай хүдэлмэришэдэй, колхознигуудай, интеллигенциин туйлажа байгаа амжалтанууд тухай Хафез Асадта, Сириһээ ерэһэн бусад айлшадта хөөрэбэ.

Үйлэдбэрилгын хүсэ хүгжөөхын тула, тусхайлан хэлэбэл, уһанай ажахын барилгын, шэнэ газар элдүүрилэн ашаглалгын талаар республика дотор ябуулагдажа байгаа ехэ хүдэлмэри тухай мэдээсэгдээ.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, КПСС-эй ЦК-гай секретарь Б. Н. Пономарев, тэрэшэлэн Узбегэй ССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. М. Матчанов, республикын Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. Д. Худайбердыев, республикын бусад хүтэлбэрилэгшэд хөөрэлдөөндэ хабаадаа. Советскэ Союзһаа Сириин Араб Республикада байдаг элшэн сайд Н. А. Мухитдинов, СССР-эй МИД-эй коллегиин гэшүүн М. Д. Сытенко болон бусад тушаалтад хөөрэлдөөндэ байлсаба. Хүндэтэ айлшан, Сириин Араб Республикын бусад партийна ба гүрэнэй ажал ябуулагшад В. И. Ленинэй Түбэй музейн Ташкентдэхи филиалда ошожо хараа.

Хафез Асад музейн материалнуудтай танилсаха арга боломжо олгоһонойнь түлөө Ленинэй мемориалай хүдэлмэрилэгшэдтэ баясхалан хүргөө.

«СОЮЗ» —«АПОЛЛОН» ГЭЖЭ ПРОГРАММЫН ҮНДЭҺӨӨР

«Союз» — «Аполлон» гэһэн программын ёһоор совет-американ замбуулинай хамтын туршалга хэхэ совет мэргэжэлтэдэй ба космонавтнуудай бүлэг США ошохоёо апрелиин 14-дэ мордоһон байна. Проект табилгада совет талаһаа хабаадаха техническэ директор — СССР-эй Наукануудай академиин гэшүүн-корреспондент К. Д. Бушуев, СССР-эй лётчигууд - космонавтнар А. С. Елисеев, А. А. Леонов, В. Н. Кубасов, В. Ф. Быковский, тэрэшэлэн инженернүүд тус бүлэгтэ ороно.

Совет мэргэжэлтэд, космонавтнууд американ мэргэжэлтэд болон космонавтнуудай хамтадаа замбуулинда туршалга хэхэ бэлэдхэл Хьюстондохи жолоодолгото замбуулинай ниидэлгэнүүдэй түбтэ хэгдэжэ үргэлжэлхэ юм.

* * *

Техникын эрдэмэй доктор, космонавт А. С. Елисеев «Союз» — «Аполлон» гэжэ программын ёһоор хэгдэдэг бэлэдхэлэй хэр ябажа байһан тухай Хьюстон ошохынгоо урда тээхэнэ мигэжэ хөөрэһэн байна:

— Тобшохоноор хэлэбэл, яһала амжалтатайгаар ябажа байна. Замбулин соогуур хүнэй ниидэлгые бүри аюулгүй болгохо, научна хамтын туршалгануудые хэжэ үргэлжэлхэ эрхэ байдал хангаха арюун хараа бодол дэлхэй шадархи замбуулинай замаар хэгдэхэ совет-американ туршалгын үндэһэ һууринь болоно гэжэ һануулха байнаб.

«Союзые», «Аполлониие» замбуулинда залгалдуулхын тула совет ба американ мэргэжэлтэд ондо ондоо байгууламжатай ниидэлгын аппарадуудые ойротуулха, залгалдуулхаар хамтын оньһон түхеэрэлгэнүүдые зохёохо, бүтээхэ ушартай болоо.

Андрогинна гэжэ нэрлэгдэһэн, залгалдалгын тон шэнэ агрегат бүтээгдэнхэй. Иимэ түхеэрэлгэнүүдээр зэбсэглэгдэһэн онгосонууд ямаршье оршон байдалда залгалдажа шадаха байна. Оньһон түхеэрэлгэнүүдые техническэ талаарнь хамтадаа туршан шэнжэлхэ эгээн шухала шата амжалтатайгаар дүүргэгдээ. Үрэ дүнгүүдээрнь сэдьхэлээ ханахайбди.

Космонавтнуудта тон таарамжатай оршон байдал онгосонууд дээрэ хангалга хоёрдохи орёо зорилго болоно. (ТАСС).

СССР-эй Худалдаа наймаанай министерствэдэ, Центросоюзда

СССР-эй Худалдаа наймаанай министерство ба Центросоюз зарим түхэлэй хубсаһануудые, пумаажан, ноһон ба торгон бүдүүдые, гутал, трикотажна зүйлнүүдые, дотор хубсаһа, галантерейнэ хэрэгсэлнүүдые 1974 оной апрелиин 15-һаа хямдаруулагдамал сэнгүүдээр худалдалга эмхидхээ.

Иимэ эд товарнууд тусхай шэглэлтэй магазинууд, секцинүүд, таһагуудаар, яармагуудта, павильонууд дотор худалдагдаха.

ДҮРБЭДЭХИ ЖЭЛЭЙ ДОРЮУН АЛХАМ

Буряадай АССР-эй промышленностиие 1974 оной I квартал соо хүгжөөхэ гүрэнэй түсэбэй дүүргэлтын дүнгүүд тухай

Продукци худалдаха, промышленностиин гол шухала зүйлнүүдые бүтээн гаргаха кварталай түсэб үлүүлэн дүүргэгдэбэ. Түсэбһөө гадуур 7,2 миллион түхэригэй промышленна продукци худалдагдаһан байна. Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй мэдэлэй министерствэнүүд ба управленинүүдэй промышленность продукци худалдаха түсэбөө 100,3 процент дүүргэбэ.

Нёдондо жэлэй энэ үеынхитэй сасуулжа харахада, продукци худалдалга 10 процентээр дээшэлээ. Мүн энэ үе соо промышленна үйлэдбэриин хэмжээн нёдондоной-хиһоо 5 процентээр ехэ болоһон байна. Промышленностьда ажалай бүтээсэ 3,8 процентээр дээшэлээ. Ажалай бүтээсые дээшэлүүлһэнэй ашаар продукци абалга 76 процент ургаһан байна.

Нёдондоной энэ үеынхитэй сасуулжа харахада, промышленностиин зарим һалбаринуудай продукци үйлэдбэрилгэ 1974 оной нэгэдэхи квартал соо эды шэнээн ехэ болоо гэбэл:

Түлишын (шулуу нүүрһэнэй) промышленность — 3 процентээр;

Хара металлурги — 11 процентээр;

Машина бүтээлгэ ба металл болбосоруулга — 4 процентээр;

Барилгын материалнуудай промышленность — 2 процентээр;

Хүнгэн промышленность — 14 процентээр.

Улаан-Үдэ городто ба республикын промышленна зарим районуудта продукци худалдаха түсэб ба үйлэдбэриин хэмжээн иимэ байгаа гэбэл:

	Түсэбэй дүүргэлтэ (процентээр)	1974 оной 1 кварталые 1973 оной 1 кварталтай сасуулхада (процентээр)
Улаан-Үдэ хото	102	106
Тэрэ тоодо		
Советскэ район	103	111
Железнодорожно район	102	102
Октябрьска район	103	108
Аймагууд:		
Баргажанай	123	99,6
Загарайн	101	96
Захааминай	105	93
Кабанскын	100,8	128
Хэжэнгын	100,5	106
Хяагтын	100,9	109
Прибайкалиин	106	95
Сэлэнгын	100,8	106
Улаан-Үдын	100,4	108
Хоринын	96	105

Республикын предприятинуудай олонхинь түсэблэлгын ба экономическа урмашуулгын шэнэ гуримаар ажалладаг болонхой.

Зарим министерствэнүүд, управленинүүд ба предприятинуудай продукци худалдаха түсэбэй дүүргэлтэ, үйлэдбэриин хэмжээнэй болон ажалай бүтээсын ургалта иимэ байгаа гэбэл:

	1974 оной I квартал соо продукци худалдаха түсэбэй дүүргэлтэ (проц.)	1974 оной I кварт. 1973 оной I кварт. сасуулхада (проц.): үйлэдбэриин хэмжээн	ажалай бүтээсэ
«Электромашина» завод	105	120	117
«Теплоприбор» завод	103	112	106
Локомотив-вагон заһабарилгын завод	102	85	85
Таловска түмэр-бетон конструкциин завод	100,1	103	104
«Бурятэнерго» гэжэ районно управлени	101	96	93
Гусиноозерско шахта	106	99,7	105
Бага-Холбоолжоной разрез	101	106	106
«Татарский ключ» карьер	107	111	111
Тимлюйн цементын завод	101	105	105
Тимлюйн асбоцементын хэрэгсэлнүүдэй завод	100,3	104	105
«Забайкаллес» комбинат	101	95	100,5
Элхин авто-заһабарилгын завод	100,9	118	117
«Буржелезобетон» гэжэ үйлэдбэриин нэгэдэл	100,1	103	103
Улаан-Үдын шэлэй завод	103	102	105
Улаан-Үдын ноһо угаадаг фабрика	104	118	117
Нарин сэмбын фабрика	101	104	104
Буряадай һүнэй промышленностиин үйлэдбэриин нэгэдэл	110	116	112
Буряадай мяханай промышленностиин үйлэдбэриин нэгэдэл	101	92	96
Байгалай загаһанай промышленностиин трест (БурАССР соо)	112	96	93
«Сельхозтехника» нэгэдэл	100,7	106	101
«Бурятцелинстрой» трестын үйлэдбэриин предприятинуудай комбинат	107	99,8	103
Хилээмэнэй продуктнуудай үйлэдбэриин управлени	110	89	95
БурАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй хэблэлэй, полиграфиин ба номой худалдаанай управлени	103	104	104
БурАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй министерствэнүүд ба управленинүүдэй промышленность	100,3	105	105
Нютагай промышленностиин министерство	101	107	109
Эдеэ хоолой промышленностиин министерство	102	104	103
Ой модоной ажахын министерство	102	119	113
Түлишын промышленостиин управлени	102	102	99,3
Барилгын материалнуудай промышленностиин управлени	85	94	94

Промышленностиин гол шухала зүйлнүүдые бүтээн гаргалга иимэ байгаа гэбэл:

	1974 оной I квартал соо үйлэдбэрилэгдэһэниинь	1974 оной I кварталые 1973 оной I кварталтай сасуулхада (процентээр)
Хамтын хэрэглэлэй электростанцинуудай гаргаһан электроэнерги — миллион киловатт-час	247	85
Шулуу нүүрһэн — мянган тонно	378	104
100 киловатт хүсэтэй переменнэ тогой электродвигательнүүд — хэһэг	1350	135
Приборнууд, автоматизациин хэрэгсэлнүүд ба тэдэнэй запасной частьнууд — мянган түхэриг	2765	114
Автомобиль дээрэ хэрэглэхэ кранууд — хэһэг	112	100,0
Модо бэлэдхэлгэ (хамһабариин ажахынуудгүйгөөр) — мянган кубометр	1013,9	89
Хюрөөдэмэл материалнууд — мянган кубометр	254,5	99,8
Суглуулагдаһан түмэр-бетон конструкци ба детальнууд — мянган кубометр	40,5	103
Хирпиисэ — миллион хэһэг	27,1	87
Асбоцементын хэрэгсэлнүүд — миллион хэһэг	56,7	104
Сонхын шэл — миллион дүрбэлжэн метр	3,9	96
Ноһон бүд — мянган дүрбэлжэн метр	575	103
Угаагдаһан ноһон — мянган тонно	5,1	118
Дотор хубсаһан — мянган хэһэг	532	87
Гадар хубсаһан — мянган хэһэг	327	92
Оёгдоһон хубсаһан — (1967 оной июлиин 1-нэй оптово сэнгээр) — миллион түхэриг	7,7	108
Һэеы гутал — мянган паар	69,1	103
Мяхан (1-дэхи категориин субпродуктнуудые оруулалсаад) — мянган тонно	3,9	74
Колбасагай зүйлнүүд — мянган тонно	3,1	102
Загаһанай продукци — тонно	1387	99,0
Малай тоһон — тонно	855	130
Һүнэй продукци — мянган тонно	13,1	104
Хилээмэн ба хилээмэнэй зүйлнүүд — мянган тонно	15,3	98
Макаронной зүйлнүүд — тонно	1228	97
Кондитерска зүйлнүүд — тонно	3846	114
Хубсаһа угаадаг машина — мянган хэһэг	33,1	110
Мебель — мянган түхэриг	2838	116

(Түгэсхэлынь 3-дахи нюурта).

Тодорхойлхы жэлэй габшагай алхамууд

УРИЛДАН ХҮДЭЛХЭДЭ УРАГШАТАЙ

Февралиин һүүлшын үдэр һэн. Үдэ багта Баргажанай леспромхозой Гусихын пунктын модошодой хүдэлжэ байһан участогта хүрэжэ ерэбэбди. Нарһан, шэнэһэн мододой дунда табигдаһан багахан вагон-гэрнүүдэй түмэр хоолойнуудһаа хүхэ утаан огторгой өөдэ гэзэгэтэн дэгдэнэ. Захын вагон-гэрэй үүдэ татажа ороходомнай дүшөөд наһанай багжагар томо бэетэй хүн нариихан ута столой саана һууба. Энэмнай участогай мастер Семен Савельевич Чирков мүн байшаба. Танилсаһан хойноо ажал хэрэг тухайнь һонирхобобди.

— Һарынгаа даабари уржадэр дүүргээ һэмди. Үгтэһэн түсэбһөө гадуур 1200 кубометр модо бэлэдхэхээр абаһан уялгаяа мүн лэ дүүргэнтэжэ байнабди, — гэжэ С. С. Чирков хэлэн, дулааханаар энеэбхилнэ. Сэлмэг тэнгэри мэтэ сэнхир хүхэ нюдэдынь дулааханаар ялалзана. Һайн абари зантай, ехэл сагаан сэдьхэлтэй хүн нимэ зохидоор энеэбхилдэг шуу. Тэрэ ой руу ошохые дурадхаба.

Үбдэгсөө саһан соогуур алхалнабди. Байгал тээһээ үлеэһэн һалхинай хүсэнһөө нарһан, шэнэһэн мододой үзүүрнүүд найгалзан, ой шууяна.

— Дээдэ Ангара үлеэжэ байна. Үдэшэ болотор ехэ шангадаагүй һаань болохо бэлэй, — гэжэ мастер С. С. Чирков һанаата болонги хэлэхэ юм.

Дүтэхэнэ тракторнуудай хүнхинэхэ, отологдоһон модоной сагаалхин унаха абяан элихэнээр дуулдана. Эршэтэ ажалай аялга ой модоной оёороор, һабтархан шэлэнүүд дээгүүр сууряатана.

Хадын ташаланда отологдоһон модо хойноо шагтагалһан хэдэн тракторнууд, гүнзэгы саһа хаха эсхэн, зүдхэжэ ябанад.

— Март һарые габшагай һара гэжэ соносхообди. Энэ һара соо модо бэлэдхэхэ даабаряа дүүргээ бол, нэгэдэхи кварталайнгаа түсэбые үлүүлхэ болоно ха юмбибди. Тиимэһээл модошоднай түйлаһанаараа һанаагаа заһангүйгөөр, бүри эршэмтэйгээр хүдэлжэ байна, — гэжэ пунктын начальник Я. С. Шрагер хэлэжэ байгаа һэн.

Уданшьегүй Александр Семенович Грязинай даадаг бригадын хүдэлжэ байһан участогта хүрэжэ ерэбэбди. Отологдоһон модон хойно хойноһоо унажал байна. Хүдэлмэришэд бидэнэй ерэһые шье ажагланагүй хэбэртэйнүүд. Александр Семенович ойдо олон жэл хүдэлжэ, дүршэл ехэтэй болоһон хүн гэжэ бидэндэ леспромхозой главна инженер В. В. Измайлов түрүүн хада хэлээ һэн. Тэрэнэй даадаг бригада леспромхоз соогоо эгээл түрүүлэн 1.5 халаанай гуримаар модо бэлэдхэжэ эхилһэн юм. Январь һара соо 2670 кубометр модо бэлэдхээ, Февраль соо ажалай үдэрнүүдэй үсөөншье һаань, 2700 кубометр модо бэлэдхэбэ. Энэ дүн хараад үзэхэдэ, А. С. Грязинай даадаг бригадын коллектив һараһаа һара бүри үндэр бүтээсэ түйлажа байна бшуу.

— Һарадаа 3000 кубометр модо бэлэдхэхын тула бүхы бригадаараа тэмсэнэбди. Бидэнэр модо татуулан шэрэхэ ТТ-4 түхэлэй шэнэ трактор абанхайбди. Һайн шанартай модо ехээр бэлэдхэхэ арга боломжо бидэнэртэ бии, — гэжэ бага комплексно бригадын бригадир А. С. Грязин мэдүүлнэ.

Һүүлэй үедэ модо бэлэдхэхэ ажал яһала оньһожоруулагдаа 105 мориной хүсэтэй ТТ-4 түхэлэй трактор, Урал-2 түхэлэй хюрөө, гидроклин гэхэ мэтэһээ эхилээд, модо шэрэдэг КРАЗ-255, МАЗ-9 түхэлэй машинанууд ойдо хүдэлдэг хүдэлмэришэдэй ажалые нилээд хүнгэдхэнэ бшуу. Энэ бүхы оньһон техникые бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглажа шадабал, ехэ ажал хэгдэхэ байна. Жэшээлхэдэ, А. С. Грязинай бригадын хүдэлмэришэд суутхэдээ дунда зэргээр 115—120 кубометр модо бэлэдхэжэ шададаг болонхой.

Эндэ залуу бригадир Наил Хайрутдиновтай танилсабабди. Тэрэнэй даадаг бригадын коллектив мүн лэ 1,5 халаанай гуримаар модо бэлэдхэнэ. Оньһон техникэеэ бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглахын, хүдэлмэриин сагые хүсэдөөр хэрэглэхын тула ехэхэн оролдолго гаргана. Наил Фатахович өөрөө модо отолдог юм. Трактористын үнэмшэлгэтэй.

— Шэнэ гуримаар модо бэлэдхэхэнь ехэ ашаг үрэтэй. Урдань манай участогта 5 хүнһөө бүридэһэн 5 бригада хүдэлдэг һэн. Харин мүнөө гурбан бригада модо бэлэдхэнэ, — гэжэ Наил Фатахович хөөрэнэ.

Энэ бригадын коллектив А. С. Грязинай бригадатай мүрысэдэг юм байна. Участогай мастер суудхэ бүриин дүн гаргажа, хэнэй ямараар хүдэлжэ байһыень үглөөнэй таба минутын суглаан дээрэ элидхэдэг заншалтай. Хэнэй ямараар хүдэлдэгыень үдэр бүри мэдээд байхада, мүрысэгшэдтэ ехэ һайн байдаг шуу. Хэрбээ мүнөөдэр багаар модо бэлэдхээ һаа, үглөөдэр тэрэнээ заал һаа хүсэлдүүлхэ гэжэ оролдохо.

Мастер С. С. Чирковой даадаг бригадын бага комплексно бригаданууд дүрбэдэхи, тодорхойлхы жэлэй даабари болзорһоонь урид дүүргэхээр социалис уялга абаа. Жэшээлхэдэ, А. С. Грязинай даадаг бригадын коллектив дүрбэдэхи, тодорхойлхы жэлэй даабариһаа гадуур 3000 кубометр модо бэлэдхэжэ, 2 мянган килограмм шэигэн түлишэ, 17 метр бусад аргамжа арьбалха гэһэн уялгатай. Н. Ф. Хайрутдиновай даадаг бригадын хүдэлмэришэд мүн лэ нимэрхүү уялгатай. Энэ хараа зорилгонуудаа бодото дээрэнь бэелүүлхэ гэһэн хүсэл зорилготойгоор хүдэлнэ.

А. С. Грязинай даадаг бригадын коллектив хоёр һарын түсэбһөө гадуур 200 кубометр, Н. Ф. Хайрутдиновай бригадынхид 187 кубометр модо бэлэдхэһэн байба. Тракторнуудай таршаганалдаха, модо отолдог хюрөөнүүдэй нэгэ жэгдэхэнээр жэнияха, отологдоһон модоной унаха абяан замханагүй. Ехэ тулалдаанай һүртэ аялгые һануулна. Гусихын пунктын мастер А. С. Чирковой даадаг участогай хүдэлмэришэд КПСС-эй ЦК-гай партида, совет арадта хандаһан Хандалгада харюу болгон, иимэ эршэмтэйгээр хүдэлжэ байна. Эдэнэй эбтэй эетэйгээр нэгэ һанал бодолтойгоор хүдэлжэ байхыень харахадаа, дүрбэдэхи тодорхойлхы жэлэй даабари дүүргэхэл байха гэжэ этигэн ябаа һэмди.

К. ЖАМЬЯНОВ.

Экономическа һуралсал

АЖАБАЙДАЛТАЙ НЯГТА ХОЛБООТОЙГООР

Коммунис байгуулгын мүнөө үеын шатада хүтэлбэрилхы тушаалтад, мэргэжэлтэд, колхознигууд, хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай экономическа һуралсал хадаа ажахые эрдэм наукада үндэһэлэн хүтэлбэрилхэ, социально-экономическа ба политическэ зорилгонуудые бэелүүлхэ талаар ажалшадай эдэбхи [illegible] ургалтын шухала нүхэсэл болохо ёһотой гээд КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүд. «Ажалшадай экономическа һуралсалые һайжаруулха тухай» КПСС-эй ЦК-гай тогтоол соо хэлэгдэнэ. Ушар тиимэһээ манай аймагай партиина организаци экономическа һуралсалда горитой анхарал хандуулдаг байна.

1973—1974 онуудай һуралсалай жэл КПСС-эй XXIV съездын, КПСС-эй ЦК-гай декабриин (1973 оной) Пленумэй, СССР-эй Верховно Соведэй һүүлшын сессиин шиидхэбэринүүдые, партида, арадта КПСС-эй Центральна Комитедэй хандаһан Хандалгые гүнзэгыгөөр шудалалгын жэл болоо гэхэдэ алдуу болохогүй.

Партиин хараалһан ехэ зорилгонуудые амжалтатайгаар бэелүүлхын тула политическэ ба экономическа һуралсалые үргэн далайсатайгаар, ашаг үрэ ехэтэйгээр эмхидхэхэ уялгатай байһанаа манай партиина организаци гүйсэд мэдэрнэ.

Һуралсалай энэ жэлдэ партиина эхин организацинууд коммунистнууд ба партиинабэшэ хүнүүдэй марксистско-ленинскэ ба экономическа һуралсалые һайжаруулха, тэрэшэлэн политическэ һуралсалай ашаг үрые дээшэлүүлхэ талаар нилээд ехэ хүдэлмэри ябуулаа. Политическэ һуралсалай һургуулинуудай пропагандистнар ганса теоретическэ асуудалнуудта анхарал хандуулдаг бэшэ, мүн юһэдэхи табан жэлэй тодорхойлхы жэлэй даабаринуудые дүүргэхэ хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадахадань туһалдаг байна.

Манай аймагай ажалшадай дунда экономическа һуралсал бага бэшэ һуури эзэлнэ. Тэдэнэй олонхинь «Экономикын эрдэмэй үндэһэ һууринууд», «Промышленна ба хүдөө ажахын үйлэдбэриин экономикын ба хүтэлбэрилгын үндэһэ һууринууд» гэжэ болон бусад һургуулинуудта һуралсана. Ажахынууд ба предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэдһээ эхилээд, юрын хүдэлмэришэд хүрэтэрөө экономическа һуралсалда хабаадуулагдана. Экономическа һуралсалай ашаар хүдэлмэришэн, колхозник, хүтэлбэрилэгшэ бүхэн хуби хубиингаа үүргэ һайнаар ойлгоно, хамтын хэрэгэй түлөө харюусалгаяа мэдэрдэг.

Ушар тиимэһээ үйлэдбэриин коллектив бүхэндэ экономическа һуралсал тухай асуудалые нарииваар хаража үзэхэ, үнгэргэгдэдэг хэшээлнүүдэй шанар һайжаруулха, хүнүүдэй тоо тоолохоёо оролдохогүйн түлөө партиина организацинууд оролдодог. Гэбэшье, экономическа һуралсалые муугаар эмхидхэһэн ажахынууд аймаг доторнай бии гээд тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Политическэ һуралсалай амжалта нэн түрүүн пропагандистнарһаа дулдыдаха байна гээд дүй дүршэл гэршэлэнхэй. Ушар тиимэһээ бэлэдхэл һайнтай пропагандистнууд политическэ ба экономическа һуралсалые хүтэлбэрилхэ ёһотой гээд партиин райком тоолодог. 1973—1974 онуудта экономическа эрдэм мэдэрэл шудалдаг һургуулинуудта 102 пропагандист хүдэлнэ, тиихэдэ тэдэнэй 88 пропагандистнь дээдэ һургуулитай хүнүүд юм. Теоретическэ талаараа манай пропагандистнар һайн бэлэдхэлтэй байбашье, хэшээлнүүдые үнгэргэхэдөө методическа дүй дүршэлгүй дээрэһээ ядалсадаг. Тиимэһээ бидэнэр аймагай пропагандистнарай семинарнууд дээрэ методикын асуудалнуудта ехэ анхарал хандуулнабди. Аймагай эрхим пропагандистнуудай дүй дүршэлые дэлгэрүүлхын түлөө оролдонобди. Пропагандистнар политическэ һуралсалай хэшээлнүүдые үнгэргэхэдөө. шагнагшадай эдэбхи дэбжээхэ, үйлэдбэриин ашаг үрэ саашадань дээшэлүүлхын түлөө социалис мүрысөө үргэдхэхэ, хүн бүхэнэй ажалдаа коммунис ёһоор хандаха хэрэгтэ саг үргэлжэ анхаралаа табиха тухай хөөрэлдөөн семинарнууд дээрэ болодог. Ажахын, гү, али предприятиин бодото ажал хэрэгүүдтэй нягта холбоотойгоор политическэ ба экономическа һуралсалые үнгэргэдэг газарта хэшээлнүүд хододоо һонирхолтойгоор үнгэрдэг гээд бидэнэр һайн мэдэнэбди. Жэшээнь, «Родина» колхозые дурдая. Тус колхозой ажалшад мал ажалай ба таряан ажалай продуктнуудые үйлэдбэрилхэ талаар үндэр дүнгүүдые түйладаг байна. Мүнөө жэл энэ колхоздо экономическа эрдэмэй үндэһэ һуури шудалха талаар гурбан һургуули хүдэлнэ. 80 гаран коммунист ба комсомолшууд экономикын асуудалнуудые ажабайдалтай нягта холбоотойгоор шудална.

Тус колхозой гурбадахи отделениин колхознигуудай экономическа һуралсалые Үбэр-Хэрээтын 8 жэлэй һургуулиин директор Н. Е. Семенов хүтэлбэрилдэг юм. Тэрэнэй хэшээлнүүд хододоо һонирхолтойгоор үнгэрдэг. Юундэб гэхэдэ, нүхэр Семенов хэшээлнүүдэйнгээ материалнуудые гүнзэгыгөөр мэдэдэг, хэшээлнүүдтээ һайнаар бэлдэдэг, пропагандын методико шудалһан байна бшуу. Тэрэнэй хэшээлдэ байлсагшад программын ёһоор гарадаг материалнуудые зүбшэн хэлсэлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаададаг болонхой.

Тус колхозой партиина организациин бүхы пропагандистнарые тээмэндэ бултыень суглуулжа, «Үйлэдбэрилһэн продукциин шанар һайжаруулгын удха шанар» гэһэн темээр нэмэл хэшээл үнгэргэһэн байнабди. Пропагандист Н. Е. Семеновой үнгэргэһэн хэшээл үндэрөөр сэгнэгдээ һэн. Тиихэдэ пропагандистнар В. Н. Котоманов, В. М. Коновалов гэгшэд хэшээлнүүдээ һайнаар үнгэргэнэ. Энэнь пропагандистнарай габьяа мүн.

Тус колхозой партиина организаци ажалшадай экономическа һуралсалые шухала асуудалда тоолодог байна. Колхознигууд ба хүдэлмэришэдые экономическа һуралсалда хабаадуулхадаа ажахыгаа эзэн ёһоор эрхилжэ, нөөсэ, арга боломжонуудые элирүүлжэ, үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлжэ һургаха гэһэн зорилго бэелүүлэгдэнэ гээшэ.

Манай аймагай «Родина», «Дружба» колхозуудай, Хяагтын, «Пограничный» совхозуудай, Наушки станциин болон бусад предприятинуудай партиина организацинууд экономическа һуралсал эмхидхэхэ талаар нилээд дүй дүршэлтэй болонхой. Олонхи ушарта экономическа һуралсал хүдөөгэй ажалшадай мүнөө үеын зорилгонуудтай, тодорхойлхы жэлэй түсэб-даабаринуудые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ хэрэгтэй нягта холбоотойгоор үнгэргэгдэнэ бшуу.

Экономическа һуралсал наринжуулхын тула партиина хиналта, ударидалга хэрэгтэй. Энээниие хараадаа абан, КПСС-эй райкомой бюро Хяагтын совхоздо политическэ ба экономическа һуралсалай ямараар эмхидхэгдэһэн тухай асуудал хаража үзөө. Райкомой бюрогой заседаниин тобшолол ба тогтоол аймагай партиина организацинуудта үргэнөөр зүбшэн хэлсэгдэбэ.

Экономическа һуралсалай талаар олдоһон дүй дүршэлөө дэлгэрүүлхын, бии байһан дутагдалнуудаа саг дарыдань усадхахын түлөө партиин райком мүнөө оролдоно.

Партиин райкомой зүгһөө бэелүүлэгдэдэг эдэ бүхы хэмжээ ябуулганууднай ажалшадай марксистско-ленинскэ теори, партиин бэелүүлдэг экономическа политика гүнзэгыгөөр шудалха хэрэгтэ, тэрээнһээ уламжалан, юһэдэхи табан жэлэй дүрбэдэхи, тодорхойлхы жэлэй зорилгонуудые амжалтатайгаар бэелүүлхэ хэрэгтэ нүлөөлхэ байһаниинь дамжаггүй.

А. ЗАДОРОЖНЫЙ,
КПСС-эй Хяагтын райкомой партиина гэгээрэлэй кабинедые даагша,

ЗАХААМИНАЙ АЙМАГТА

БОЛЗОРҺООНЬ УРИД

Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадай Холтоһоной руднигай коллектив март һарада амжалтатай хүдэлжэ гараба. Ажалаа һайнаар эмхидхэһэнэй, социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлһэнэй ашаар квартал соо үнэтэ металл малтан абаха түсэбтэ даабаряа энэ коллектив мартын 25-да дүүргэһэн байна.

Руднигай нэгэдэхи, хоёрдохи участогуудай хүдэлмэрилэгшэд ажалай һайн дүнгүүдтэй. Энэ руднигта хэдэн бригаданууд хоорондоо мүрысэн ажалладаг юм. Тэдэнэй дундаһаа Б. Н. Ивченко, И. А. Бутин, Октябриин Революциин ордено́й кавалер Д. Ц. Самбилов гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг бригаданууд бултанһаа һайн үрэ дүнгүүдые түйлажа, кварталай түсэб болзорһоонь урид дүүргэхэ хэрэгтэ хубитаяа горитойгоор оруулһан байна.

Холтоһоной руднигай хүдэлмэрилэгшэд апрелиин түрүүшын үдэрнүүдтэ бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллажа, түйлаһан амжалтануудаа бүри батадхахын түлөө тэмсэжэ байнхай.

ЭМХИТЭЙГЭЭР ЭХИЛЭЭ

Газар тарялангай үрэжэл һайжаруулха габшагай хоёр һарые СССР-эй 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ совхозой механизаторнууд, луговодууд эмхитэйгээр эхилһэн байна. Хоёр һарын туршада сабшалан дээрэ наг шэбхэ гаргаха, һургаар отолжо, хорёо бариха, сабшалангай газар сэбэрлэхэ талаар ехэхэн хүдэлмэри хэгдэхээр хараалагдаһан юм.

Габшагай хоёр һа[...] шын хорёод хоногой [...] таряалан ба сабшала[...] 1.700 тонно наг [...] гагдаа. Тиихэдэ 2.0[...] һургаар отологдожо, [...] гектар газар шэнэ[...] логдобо.

Совхозой лугоме[...] отрядые У. Рыгзено[...] дадаг юм. Тус отр[...] низаторнууд Ш. Ду[...] Цырендоржиев, В. [...] Самбуев болон бусад [...] хоёр һарын турша[...] ехэтэйгээр хүдэлжэ [...] дэнэр энэ үе соо [...] ажалаа шанар һ[...] дүүргэхэ зорилготой.

ТҮСЭБӨӨ ҮЛҮҮ[...]

Байгша оной [...] кварталай турша[...] түб Закаменск хот[...] заводой коллектив [...] гээр ажаллажа гар[...] жэлэй тодорхойлхы [...] бариие болзорһоонь у[...] гэхын түлөө тэмсэ[...] һан энэ коллектив [...] квартал соо продукц[...] худалдаха түсэбөө [...] урид — мартын 25[...] гэһэн байна. Пивэ [...] хэй коллектив заво[...] дэлгэрһэн социалис [...] дэ эрхимлэжэ ябана.

Энэ заводой коллек[...] талай түсэбһөө гад[...] мянган декалитр [...] һан, һэрюун ундан[...] лэдбэрилхэ даабаряа [...] центээр үлүүлэн [...] байха юм. Байгша он[...] дэхи кварталай түсэб[...] риһаа гадуур 15,8 м[...] хэригэй продукци за[...] лектив худалдаба.

Манай [...]

Манай зураг дээрэ — Улаан-Үдын электро-заһабарилгын заводой электрослесарьнуудэй түрүү бригадирнуудай нэгэн — Валерий Павлович Мязин. Тэрэнэй бригада 1973 онойнгоо түсэбые болзорһоонь гурбан һара урид дүүргэхэдээ, 11 мянган түхэригэй продукци түсэбһөө гадуур үйлэдбэрилөө. Тиихэдэ нүхэр Мязин «Ажалдаа шалгарһанай түлөө» гэһэн медаляар шагнагдаа һэн.

ҺОНИРХОЛТОЙ СЛЁТ

Улаан-Үдын авиационно заводто дүй дүршэлтэй, үндэр мэргэжэлтэй токарь, слесарь, фрезеровщик, инженерно-техническэ бусад мэргэжэлтэд олон юм. Эдэнэр шэнэ онол арга, оньһон техникэ хэрэглэһэнэй ашаар бага гаргашатайгаар ехэ продукци бүтээн гаргана. Бар хүсөөр хэгдэдэг хүндэ ажал оньһожоруулагдана. Жэлһээ жэл бүри урлан наринжуулагшадай тоо олошоржо байдаг. Юһэдэхи табан жэлэй эхинһээ олон дурадхал үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэжэ, 2 миллион түхэригэй арьбалалта хэгдэһэн юм. Ганса нёдондо жэлдэ 1884 дурадхал үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэжэ, 700 мянган түхэриг арьбалагдаа. Энэ тоо, баримтануудые хараад үзэхэдэ, авиационно заводой хүдэлмэришэдэй ажалаа оньһожоруулха, шэнэ онол арга хэрэглэхэ талаар ехэхэн хүдэлмэри хэжэ байдагынь эли болоно.

Мүнөө 500 хүдэлмэришэд, 700 инженерно-техническэ мэргэжэлтэд урлан наринжуулгын хүдэлмэридэ хабаадалсажа, хаба шадалаа харуулна. Үнэтэ дурадхалнуудые оруулжа байдаг бэлигтэй урлан наринжуулагшад эндэ олон. Залуу инженер А. Н. Карулина энэ шухала хэрэгтэ ехэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг. Тэрэ урлан наринжуулагшадай бригада эмхидхэһэн юм. Энэ бригададань цехэй начальнигай орлогшо Б. В. Гаврилов, технолог Г. М. Бурдуковский гэгшэд оролсоно. Эдэнэр үнгэрһэн жэл урлан наринжуулгын 9 дурадхал үйлэдбэридэ нэбтэрүүлһэн. Энэнь жэлдээ 11.790 түхэригэй арьбалалта үгэхөөр хадаалагдана.

Заводой бэрхэ слесарьнууд А. Ф. Морозов, К. Н. Товкань, В. Г. Рогожников гэгшэд олон дурадхал үйлэдбэридэ нэбтэрүүлжэ, ажалайнгаа бүтээсые нилээд дээшэлүүлээ. Эдэнэр залуу хүдэлмэришэдые урлан наринжуулгын хүдэлмэридэ хабаадуулна. Шудхалаа хэдэг цехэй мастер М. Н. Налеев үшөөл залуу хүн. Гэбэшье ажалаа зүбөөр эмхидхэдэг. Тэрэнэй даадаг участогай хүдэлмэришэд даабаряа ходо үлүүлэн дүүргэнэ. Шэнэ онол арга хэрэглэжэ, шудхалаа хэхэ ажалые хүнгэдхэхэ тухай нүхэр М. Налеев ходо бодомжолно. Нёдондо жэл тэрэ урлан наринжуулгын 12 дурадхал үйлэдбэридэ нэбтэрүүлһэн. Тиигэжэ 3 мянган түхэригэй арьбалалта хээ. Шудхалаа хэхэдээ хэрэглэдэг түмэр хайрсагуудые хубилгаһан юм. Энэнь 749 түхэригэй алмалта үгөө.

Авиационно заводой түбэй лабораториин инженерно-техническэ мэргэжэлтэд урлан наринжуулгын хүдэлмэридэ тон эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Энэ коллективэй олохон мэргэжэлтэд урлан наринжуулгын дурадхал оруулһан юм. Үнинэй мастер Санжи Шарапович Гармаев түрүүшүүлэй зэргэдэ гаража, «РСФСР-эй габьяата урлан наринжуулагша» гэһэн нэрэ солодо хүртэнхэй. Инженер Г. М. Хабаловта мүн лэ иимэ үндэр нэрэ зэргэ олгогдоһон. Заводоймнай 16 хүдэлмэришэдтэ «Буряадай АССР-эй габьяата урлан наринжуулагша» гэһэн нэрэ олгогдонхой. Мастер С. Ф. Санграев һүүлэй табан жэл соо урлан наринжуулгын 84 дурадхал үйлэдбэридэ нэбтэрүүлжэ, 14 мянган түхэригэй арьбалалта хэһэн юм.

Манай заводой хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ мэргэжэлтэд дүрбэдэхи, тодорхойлхы жэлдэ урлан наринжуулгын, ухаалан зохёолгын дурадхал бүри олоор оруулжа, электрын элшэ хүсэ, үнэтэй сэнтэй материал ехээр арьбалха гэһэн зорилго урдаа табинхай. Һаяшаг заводой урлан наринжуулагшад сугларжа, слет үнгэргэбэ. Энэ слет дээрэ түрүү хүдэлмэришэд, инженернүүд, хүтэлбэрилэгшэд үгэ хэлэһэн байна. Байгша он соо бүри эдэбхитэйгээр хүдэлжэ, олон дурадхал үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ гэжэ хэлсэбэд.

А. ШАРИКОВ.

АЙМАГАЙ МЭРГЭЖЭЛТЭДЭЙ ЗҮБЛӨӨН

Орлик тосхондо аймагай хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй зүблөөн һаяхан боложо үнгэрбэ. Тус зүблөөндэ колхозой түрүүлэгшэнэр, парторганизацинуудай секретарьнар, бригадирнууд, сомсоведүүдэй түрүүлэгшэнэр, колхозуудай бухгалтернууд хабаадалсаа.

Энэ суглаарагшад аймагай хүдөө ажахын управлениин начальник Д. С. Унжуевай хэлэһэн «1973 ондо аймагай хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй хэһэн ажалай дүнгүүд ба табан жэлэй 4-хи, тодорхойлхы жэлдэ бэелүүлхэ зорилгонууд» тэһэн элидхэл зүбшэн хэлсэбэд.

Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой ахамад зоотехник Д. Будаев, «Коммунизм» колхозой бригадир С. Галсанов, хүдөө ажахын управлениин ахамад ветврач Н. Самбилов болон бусад элидхэл тушаа үгэ хэлээ.

Энэ зүблөөндэ партиин райкомой нэгэдэхи секретарь П. Д. Марзаев, аймсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ Д. Б. Будаев үгэ хэлэһэн байна.

Ц. ЦЫБДЕНОВ.

Аха.

Ширап Очировай эдир наһаниинь 1941 оной зун дүүрэшоо һэн...

Нэгэтэ үглөөгүүр эртэхэн бодоод, ажалдаа яаража ябахадань, «дайн эхилээ» гэһэн соносхол Тохой нютагтань сахилгаан түргөөр тараа бэлэй. Уданшьегүй Ширап Очиров үетэн нүхэдтэйгөө хамта Эхэ ороноо хамгаалалсахаяа мордоо һэн. Эхэ эсэгэнэрэйнгээ, нютаг зонойнгоо «дайсанаа дараад, даагаяа һүүлдээд ерээрэйгты» гэһэн үреэл табиһаар үлэһыень Ширап мартадаггүй.

Ширап Очиров Эхэ оронойнгоо зүүн хилэ дээрэ — Забайкалида алба хээ. Тэндэһээ Хоёрдохи Белорусска фронт 1943 ондо эльгээгдэбэ. Аяар холын Байгал шадархи нютагай хүбүүн Ширап ород, украин, белорусс нүхэдтэйгөө хамта Могилёв, Дзержинск, Гродно хотонуудые дайсанай «һабарһаа» сүлөөлэлсөө. Һүүлээрнь, Польшын газарые немец булимтарагшадһаа сүлөөлэлсэхэ хуби заяан Ширап Очировта тудаа. 1944 ондо һэн. Манай сэрэгшэд Неман мүрэниие гаталаад, саада эрьедэнь шэбээлһэн дайсаниие бута сохихо зорилго табиба.

Неманай хоёр эрьедэ тодхогдоһон томо үхэр буунуудай нэерээн хоёр гурбан үдэр соо нэгэшье замханагүй.

— Үүрэй сайхаһаа урид бидэ Неман мүрэниие гаталан гараха тухай мэдэһэн байгаабди. Ушар тиимэһээ тэрэ һүниндөө бэлэдхэл хэжэ, туха сүлөөгүй хонохо баатай болоо һэмди, — гэжэ Ширап Жугдуржапович мүнөө һанан дурсадаг. — Һүниин тэн багаар манай «катюшанууд» гал дүлөө «амилжа», оршон тойроод үдэр шэнги гэрэлтэнэ. Иимэ олон «катюшануудай» нэгэн доро буудажа байхые түрүүшынхеэ хаража гайхаа, омогорхоо бэлэйб.

Неман мүрэнэй саада эрьедэ совет сэрэгшэд гаража, тэндэ шэбээлһэн дайсадые бута сохижо эхилһэн байгаа. Сержант Очиров «Эхэ оронойнгоо түлөө, урагшаа!» гэжэ хашхараад добтолходоо, дайсанай пулемёдой хоргодоһон газарые гранатануудаар шэдэжэ, абяа аниргүй болгоһон бэлэй. Ширап Очиров эндэ шалгарһанайнгаа түлөө «Эрэлхэг зоригой түлөө» гэһэн медаляар шагнагдаа һэн. Зүгөөр удаадахи добтолгодоо, тэрэ хүндөөр шархатажа, Берлин хүрэхэ аргагүй болоно, нютагаа бусаха баатай болоо бэлэй.

* * *

...Түрэл нютагай агаар хүн бүхэндэ юугээр сэнтэйб даа. Ширап Очиров Тохойнгоо сэбэр агаараар сээжэ дүүрэн амилжа, сэдьхэл зүрхэниинь баяраар халижа ябаа. Тэрэ дайнай хүшэр хүндэ замые дабаһан хойноо хоёр һара тухай амархашье эрхэтэй байгаа. Зүгөөр Ширап дайнһаа ерэһээр гэртээ хэдыхэн хоноод, колхозой түрүүлэгшэдэ орожо: «Колхоздоо ажаллахаяа ерээб», — гэбэ. Түрүүлэгшэ тиихэдэнь: «Һайнта даа. Колхоз соо ажаллаха хүнүүднай хододоол дуталдана. Сэрэгэй албанһаа хүбүүд бусаадүй...» — гэжэ хэлээ бэлэй.

...Хуушан Түрын холын бэлшээри. Нэгэ талаһаань—

очерк

АЖАЛША ХҮНЭЙ МҮ[...]

Сэлэнгэ мүрэнэй аалихан урасхаалта уһан мэлмэрнэ, нүгөөдэ тээнь хада уула харлан харагдана. Эндэ Ширап Очиров колхозой адуун һүрэгые манажа эхилээ. Уданшьегүй Ширап нютагайнгаа басаган Цэрэнжэдтэй айл боложо, түбхинөө һэн. Тэрэ үедэ адуун һүрэгые адуулха гээшэ бэлэн бэшэ байба. Цэрэнжэд Намсараевна хани нүхэртэйгөө хамта олон жэлэй туршада адуун һүрэгые маналсажа ябаа. Колхозой адуун һүрэгые үдхэжэ, тэдэнэр нэгэ ажалдаа хорин жэл соо нэрэтэй түрэтэйгөөр ажаллаа.

Жараад онуудаар Арадай ажахын түйлалтануудай выставкэдэ түлбэригүй путёвкоор колхозой правлениин шагнаһан ушар Очировтанай эрхим ажалые гэршэлнэ. Иигэжэ эрхимээр ажалладаг үбгэ һамган хоёр Эхэ оронойнгоо ниислэл — Москва ошожо ерэһэн юм. Ширап Очиров олон тоото медальнуудаар, Хүндэлэлэй грамотануудаар шагнагдэнхай.

* * *

...Үнгэрэгшэ жэлэй зун бэлэй. Бидэ Ширап Жугдуржаповичтай Зүүн Тохойн сабшалан дээгүүр гэшхэлнэбди. Зэргэлжэ ябаһан нүхэрни ажал хүдэлмэри тухайгаа хөөрэнэ. Луговод Ширап Жугдуржапович Зүүн Тохойн 140 гектар сабшалан даажа абаһан, тэрэ сабшалангһаа үбһэ ехээр абахын түлөө табадахи жэлээ хүдэлмэри ябуулна. Энэ сабшалан дээрэ жэл бүри наг шэбхэ, минеральна үтэгжүүлгэ гаргагдадаг юм байна. Жэшээлхэдэ, 1972 ондо 300 тонно, 1973 ондо 500 тонно наг шэбхэ гаргагдаа. Энэ хоёр жэл соо 200 шахуу центнер аммиачна селитрэ хүрьһэндэ оруулагдаһан байна. Зүүн Тохойн газар болдог дошотой, уһалхада, үбһыень сабшахада таарамжагүй юм. Зүгөөр Ширап Жугдуржапович даажа абаһан сабшалангаа гурба дахин һайнаар уһалдаг байна. Түрүүшын уһалалга майн 1-нэй хойто тээ, хоёрдохёо — июниин 1-һээ урид, гурбадахяа — июлиин 15-һаа эхилжэ уһалдаг. Бүхэнэй уһалууриин системэһээ уһан абтадаг. Тиихэдээ тэрэ системын ханаабые хүрзөөр һэтэлээд уһалдаггүй, харин 15—20 метр зайтайгаар соргонуудые зохёожо һуулгаа. Тэрэ соргонуудынь модоор таглагдадаг юм. Энэнь уһалхада тон зохид. Ширап Очировай зохёоһон иимэ соргонуудые тодхоходо, ханаабай эрье уһанда нурахагүй, эбдэрхэгүй байна бшуу.

— Сабшалангаа һайнаар уһалаад, наг шэбхэ ехээр гаргаад байбал, үбһэн абтахал һэн, — гэжэ Ширап Жугдуржапович хөөрэнэ. — Хабартаа Тохойһоо шэбхэ зөөхэ гэхэдэ, Бухэн гол һаад хэдэг. Тэрэнэй наада талаһаа оройдоо нэгэ отара байрланхай, — гэжэ һанаһан юумээ тэрэ зүбөөр хэлэнэ. Гэбэшье, луговод Очиров Зүүн Тохойн сабшалан дээрэһээ жэл бүри үбһэ ехээр хуряана. Жэшээнь, 1973 ондо гектар бүриһөө 17 центнер үбһэ хуряаха даабаритай аад, 25,5 центнер хуряагаа. Урда жэлнүүдтэншье һайн дүнгүүдые түйлажа шадаһан байна. Луговодой оролдосотой ажалаар лэ иимэ дүн түйлагдана ха юм.

— Сабшалан дээрэ ногоо ургуулхын тула кукуруза, хартаабха, таряа ургуулһан шэнгеэр ажаллаха хэрэгтэйл даа, — гэжэ Ширап Жугдуржаповичай хэлэхые ехэтэ һайшаан шагнаа һэм. Олонхи ушарта зарим луговодууд ногоо ургуулха ажалдаа хайша хэрэгээр хандажа, хура бороогой ороходо ногоо ургана аабза гэхэеэ һа[...] Ширап Очиров сабш[...] дээрээ үбэл, зунгүй [...] ажал хэнэ.

Үбэлэй, хабарай сагта[...] шалангаа хорёолхо, һу[...] бэлдэхэ, зарим газарта[...] шэ халяаха, сэбэрлэхэ [...] мэтэ хүдэлмэри хэдэг б[...] Үбһэ хуряалгын үедэ [...] водууд өөһэдөө үбһэ[...] звеное хүтэлбэрилдэг [...] Колхозой үбһэ хуряалг[...] звеногой нэгыень Ш[...] Очиров хүтэлбэрилдэг [...] дондо жэлдэ Зүүн Тох[...] сабшалан дээрэһээ [...] шахуу һайн шанартай [...] соможо, колхоздоо [...] гаа.

Колхозой үйлэдбэрид[...] удаан саг соо эрхим[...] наар хүдэлмэрилһэн[...] түлөө Ширап Жугд[...] вич Очиров «Хүнд[...] Тэмдэг» орденоор шаг[...] хай.

Мүнөө луговодой хү[...] риин халуун саһа [...] Наг шэбхэ сабшалан [...] зөөхэ, шэбхэеэ тараах[...] нааб һубагуудаа заһа[...] ха, хорёолхо гэхэ мэт[...] дэлмэрээ саг дарыдань [...] дүүргэхын тула үгл[...] үдэшэ болотор саб[...] дээрээ ажаллана. Тии[...] яахаб? Амжалта түй[...] тула оролдосотойгоор [...] лахал хэрэгтэй ха юм.

...Хамар дабаанай [...] орьёлнуудай нэгэн. — [...] гын үндэр тээһээ хү[...] нөөр һалхилна. Үг[...] улаан нарантай ур[...] Ширап Жугдуржапови[...] ров тэргэдээ һууха, [...] даа ошохоор түхеэрбэ[...] да баяраа хэлэжэ, гар[...] хэдэнь, «баяртай, а[...] хүн» гэжэ аман соого[...] гараад, луговодой дүг[...] дугшуулаһаар холодо[...] удаан саг соо хойно[...] хаража зогсолойб.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ш[...] Очиров.

С. ОЧИР[...]

ҺУНГАЛТАҺАА ҺУНГАЛТА ХҮРЭТЭР

ШИИДХЭХЫ ЖЭЛЭЙ АМЖАЛТА АРЬБАДХАХА

Бүхэроссин социалис мүрысөөндэ илаһан сомсоведэй дүршэлһөө

I. БАЯРАЙ ҮНДЭҺЭН

Сельскэ ба поселково Соведүүдэй хоорондо дэлгэрhэн 1973 оной бүхэроссин социалис мүрысөөндэ Буряадай АССР-эй Баргажанай аймагай манай Уланай сомоной Соведэй илажа гараhан тухай мэдээсэл депутадууд болон колхозоймнай ажалшадай зүрхэ сэдьхэлдэ ехэхэн баяр түрүүлжэ, шэнэ илалта туйлаха [illegible] бадаруулаа.

Манай сомоной Совет нютагайнгаа ажахын хүгжэлтэдэ хубияа оруулжа, амжалта туйлаhандаа РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй дамжуулгын Улаан туг ба 5000 түхэриг мүнгэн шанда хүртөө юм.

Хамтынгаа хүсэ нэгэдүүлжэ, эбтэй эетэйгээр, нэгэн [illegible]алтай ба зорилготойгоор хүдэлhэнэймнай аша — манай [illegible] колхоз 1973 [illegible] хүдөө ажахын продукт [illegible] дэлбэгээр абахын [illegible] дэлгэрhэн бүхэсоюзэй социалис мүрысөөндэ [illegible] hайн дүн харуулжа, КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй ба ВЛКСМ-эй ЦК-гай Улаан туг, диплом [illegible] 6300 түхэриг мүнгэн шанда хүртөө hэн. Мүн та[illegible] hайн ургаса абадаг [illegible]hанайнгаа түлөө колхоз[illegible] РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй ба ВЦСПС-эй дамжуулгын Улаан тугые хоёрдохи жэлээ бариhан байна. 1973 оной бүхэсоюзна мүрысөөнэй дүнгөөр үнинэй тракторист Э. Дугаров, хонишон Г. Цивилева, колхозоймнай түрүүлэгшэ С. Гатапов гэгшэд Ажалай Улаан Тугай, тракторист В. Казаков «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденуудаар, hаалишан О. Пиртанова «Ажалай габьяагай» түлөө, агроном Б. Гармаев, хонишон Б. Эрдынеева гэгшэд «Ажалдаа шалгарhанай» түлөө медальнуудаар. «Социалис мүрысөөндэ илагшa» гэhэн значогоор 37 хүн шагнагдаа юм.

Иимэ ехэ магтаал, шагналда Уланай ажалшад ямар амжалта туйлаhандаа хүртэбэб гээд харабал, 1 миллион 562 мянган түхэригэй хүдөө ажахын продукт абтажа, түсэб 110 процент дүүргэгдээ, 39221 центнер таряан хуряагдажа, түсэб 116,6 процент, hүнэй түсэб 104,1, ноохоной түсэб 112,1 процент дүүргэгдэhэн байха юм.

Энээнhээ гадна хүн зоной ажаhуудал hайжаруулха, hуурин газарнуудаа болбосон түхэлтэй болгохо, соёлой болон худалдаа наймаанай, гэгээрэлэй болон элүүрые хамгаалгын, хүн зоной амаралта эмхидхэхэ ба бусадшье ажал хүдэлмэри hайжараа.

Энэ хэмжээ ябуулгада манай сомсовет өөрынгөө бэелүүлхэ уялгые саашадаашье hайнаар дүүргэхэ зорилготой.

II. ҺУУРИЯА ОЛОХО, ЗОРИЛГОЁО МЭДЭХЭ

Партийна, профсоюзай, комсомолой эмхинүүдэй, колхозой правлениин ябуулга эмхидхэлэй ехэ хүдэлмэрилэгшэдэй дунда Соведэй хүдэлмэриин hуурие зүбөөр [illegible], нийтын ба ажахын хүдэлмэридэ туhа нэмэри [illegible]лха зорилго манай сомоной Соведэй гүйсэдкомой [illegible] саг үргэлжэ байдаг.

Энэ зорилгоёо урагшатай бэелүүлхын тула манай Сомсоведэй гүйсэдком газар дээрэ оршодог 22824 га газар, 5618 га тарялантай, [illegible]2 хүн зонтой колхозойч[illegible] холын хараатай түсэбые [illegible]аа барижа, сомонойнгоо Соведэй бэелүүлхэ зорилто тодорхойлhон байха [illegible]. Энэ ажалайнгаа гол [illegible] хэмжээ ябуулгануудые, совет демократиие саашадань хүгжөөхэ тухай КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдтэй, «Ажалшадай депутадуудай сельскэ ба поселково Соведүүдэй хүдэлмэрие hайжаруулха тухай» КПСС-эй ЦК-гай тогтоол, «СССР-эй ажалшадай депутадуудай Соведэй депутадай эрхэ ба уялга тухай» РСФСР-эй, Буряадай АССР-эй Верховно Соведүүдэй хуулинуудтай зохилдуулжа, [illegible]hээ үндэhэлжэ зохёоhон байха. Тиигэжэ түбхын түрүүн колхозой экономическа байдалда дүтөөр нүлөөлхэ заабари олоhон, хүдөө ажахын үйлэдбэриие зүбөөр хүтэлбэрилхэ ба тэрэнэй шухала асуудалнуудые са[illegible] эрилтын ёhоор шиидхэхэ [illegible]тай болообди.

Энэ аргаяа дүүрэн хэрэглэхын тула сомсоведэйнгээ гүйсэдкомойнгоо али бүхы хүдэлмэриие зүбөөр эмхидхэхэ, hайжаруулха хэмжээнүүдые абаhан байнабди. [illegible]хын түрүүндэ сессинүүд [illegible] гүйсэдкомой гү, али үргэлжын комиссинүүдай заседанинуудые болзор [illegible] үнгэргэдэг болоходо, [illegible]байдалда ямар тиимэ ехэ [illegible]лалта болошохоб даа [illegible] hанамаар байха. Зүгөөр бидэнэй hара, квартал [illegible] эсэстэ сомсоведэйн гүйсэдкомой заседаниие [illegible] бэшэ үнгэргэдэг болод байхадамнай, колхозой [illegible] hалбари бүхэндэхи [illegible] ябасые мэдэхэ болоно, энэ ябасыень түргэдхэхэ хэмжээнүүдые абаха арга бии болоо hэн. Энэ хэлэhэнээ баримтаар гэршэлхын тула жэшээ дурдаhуу.

Буряадай АССР-эй габьяата агроном, сомсоведэй депутат Б. О. Гармаевай толгойлдог хүдөө ажахын саг үргэлжын комиссида тарияанай үндэр ургаса абаха хэмжээ ябуулгануудые хараалhан асуудал бэлдэжэ, сесси дээрэ табихые дурадхаhан байнабди. Тиигэжэ тус комисси сортовой үрэhэтэй болохо, тариалан үтэгжүүлхэ, мэргэжэлтэдые бэлдэхэ, хүдөө-ажахын эрдэм шудалха hуралсал эмхидхэхэ гэхэ мэтэ олоншье hаа, хоорондоо нягта холбоотой хүдэлмэри hайжаруулха тухай тогтоол, энэ тогтоолоо бэелүүлхын тула хэгдэхэ эмхидхэлэй хүдэлмэриин тодорхой түсэб сессиин үзэмжэдэ табиhан байна. Энэ түсэб зүбшэн хэлсэлгэдэ манай сомсоведэй 25 депутат булта хабаадаа. Тиигэжэ иимэ тодорхой зорилго табигдаа: түсэбтэ табан жэлэй үлэhэн хоёр жэлдэ 31907 центнер таряа абаха, тиихэдэмнай табан жэлэй түсэб 144 процент дүүргэгдэхэ. Энэ зорилгые бэелүүлхын тула мүноө хабар тарилга хэхэ газараа намар бултыень хахалжа дүүргэхэ гэhэн сомсоведэй саг үргэлжын комиссиин дурадхал сессиин шиидхэбэреэр хуулита болгогдоо hэн. Тиихэдэ үшөө тариалан болгохоор 230 га шэнэ газар элдүүрилхэ шиидхэбэри абтаа hэн.

Эдэ түсэбүүдые дүүргэхын тула колхозоймнай правлени, партийна организаци, манай сомсоведэй бүхы депутадууд хам ороhон байна. Бригаданууд, звенонууд бүхэндэ депутадуудай пост байгуулагдаа hэн. хэгдэhэн ажал арбан үдэр бүхэндэ мэдээсэгдэжэ, шухала асуудалнууд саг дары шиидхэгдэдэг байгаа. Иигэжэ мүнөө шиидхэхы жэлдэ тарилга хэхэ газарнай үнгэрэгшэ намар хахалагдаа юм. Хүсэд хүрэхөөр сортовой үрэhэ бэлдэхэ хүдэлмэри эмхидхэгдээ, тракторнууд заhабарилагдаа. Ингэжэ мүнөө жэлэй тарилгые саг болзор соонь эхилхэ, hайнаар үнгэргэхэ үндэhэ hуури табигдаhан байна.

III. УРМА БАЯРАЙ СЭН

Партиин XXIV съезд дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев элидхэл хэхэдээ ажалшадай урма сэдьхэл бадаруулха, тэдэнэй ажаhуудал hайжаруулха ба бусад хангалгын хүдэлмэри үе сагай, мүнөөнэй хүнүүдэй эрилтэдэ хүрэмөөр эмхидхэхэ шухала гэжэ хэлээ hэн.

Энэ талаар съездын шиидхэбэринүүдые хүтэлбэри болгон, манай сомсовет Уланайнгаа колхозой үйлэдбэриин асуудалнуудые шиидхэлсэхэhээ гадна, хүн зоной ажаhуудал hайжаруулха, тэдэнэй үдэр бүриин эрилтэнүүдые хангаха хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулна.

Сомсоведэй газар дээрэ оршодог нэгэ дунда, хоёр эхин hургуулинуудай ба 100 ухибүүдэй байдаг интернадай, хүдөөгэй худалдаа наймаанай 8 магазинтай нэгэдэлэй, 25 хүнэй хэбтэжэ аргалуулха хүдөөгэй больницын, фельдшерскэ 2 пунктын, 75 хүүгэдэй байха ясли-садай, хэлхээ холбооной узелай, соёлой байшангай, хүдөөгэй хоёр библиотекын, хүдөөгэй хоёр клубай, хэдэн улаан булангай, АТС-эй хүдэлмэрилэгшэдэй ажалые хүтэлбэрилхэ, зүбөөр эмхидхэхэ зорилго гол түлэб сомсоведэй гүйсэдкомдо даалгагданхай.

Тиимэhээ бидэ тус эмхи зургаануудай квартал, hара бүхэнэй хүдэлмэриин түсэбые гүйсэдком дээрээ харадагбди. Урдынгаа түсэбүүдые дүүргэжэ шадаагүйшүүл ушар шалтагаанаа тоосодог, тэдэнэртэ туhалха хэмжээнүүд абтадаг. Жэшээ болгон нимэ нэгэ ушар тухай хөөрэхэдэ болоно. Худалдаа наймаанай Уланай нэгэдэл 1973 онойнгоо түсэбые 104 процент дүүргэжэ, ажалшадта 1168,8 мянган түхэригэй эд хэрэгсэл, эдеэ хоолой зүйлнүүд худалдагдаhан байна. Тиигэбэшье ажалшадые хангаха хүдэлмэри тэдэнэй ургажа байгаа эрилтэдэ хүрэнэгүй, магазинуудта hайн эд бараан хомор, хүдөөгэй малшадта хэрэгтэй юумэнүүднь саг соогоо ошоногүй. Иимэ байдалые манай сомсоведэй гүйсэдком ээлжээтэ заседани дээрээ хаража үзэhэн байна. Тиигэжэ худалдаа наймаанай эмхи зургаануудай, медицинскэ хангалга ба соёлшодой хүдэлмэри hайжаруулха хэмжээнүүд абтажа, энэ хэрэгтэ колхозой правлени бүри дүтэ хабаадаха ёhотой болоо hэн. Эсэстэнь ажалшадые, илангаяа малшадые, хангаха хүдэлмэри hайжараа бэлэй. Иимэ анхаралда хүртэhэн хүн зоной урма сэдьхэл бадардаг, ажалдаа тэдэ бүхы хүсэ шадалаа дүүрэн үгэхэ аргатай болодог байна. Бүхэсоюзна, Бүхэроссин социалис мүрысөөнүүдтэ колхозоймнай, сомсоведэймнай илажа гаралга энээнэй гэршэ болоно.

Сомонноймнай Совет, мүн соёлой барилгые нютагтаа хүтэлбэрилдэг. Энэ ажалые холын хараатайгаар ба hууринуудаа болбосон түхэлтэй болгохо, колхозойнгоо центрые шэнэлэн хубилгаха генеральна түсэбтэй холбоотойгоор ябуулдагбди. 1973 оной бюджедэймнай түсэб гаргашынгаа талаар 113 процент дүүргэгдээ. 408 дүрбэлжэн метр талмайтай байрын гэрнүүд, 2 кинобудка, 4 бани, ясли-садай ба амбулаториин байшангуудта залгалаанууд баригдаhан, 2 километр харгы заhагдаhан, 179 мянган түхэригэй заhабарилга гэрнүүдтэ хэгдэhэн ба бусадшье ажал бүтээгдэhэн байха юм. Энээнhээ гадна хүгжэмэй шэнэ hургуули нээгдэжэ, тэндэмнай 30 hурагшад ябажа эхилээ. Мүн шэнэ спортзал ашаглалгада үгтөө, соёлой ордон баригдажа эхилхэнь хүдөөгэймнай библиотекын фонд жэлhээ жэлдэ ехэ болоно.

Нютагайнгаа, hуурин газарнуудайнгаа иигэжэ хубилан хүгжэжэ байхые зон харахадаа баярладаг.

IV. ХУУЛИ БЭЕЛҮҮЛЭН

«Ажалшадай депутадуудай эрхэ ба уялга тухай» Хуули бэелүүлгэ Соведэй хүдэлмэри ябуулгада ехэхэн туhа үзүүлдэг.

Тус хуулиие шудалха хүдэлмэри, тэрэниие депутадуудай хэрэглэжэ hураха гэхэ мэтэ ажал эмхидхэхэ, эмхи зургаануудай ба ажахын, мүн үйлэдбэриин hалбаринуудай хүтэлбэрилэгшэдтэй танилсуулха талаар тусгаар сесси үнгэргэгдөө, семинарнууд, хөөрэлдөөнүүд эмхидхэгдээ hэн. Залуу депутадуудые дүршэлтэй нүхэдынь шефтээ абажа, нийтынгээ уялгые hайнаар дүүргэхэдэнь туhалдаг болонхой. Депутадууд саг үргэлжэ hунгагшадтаяа уулзана, тиихэдээ тэдэнэй захяагаар сомсоведэй, мүн өөрынгөө бэелүүлhэн хүдэлмэри тухай тоосодог, сессиин ба гүйсэдкомой шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ талаар тэдэнэй дунда ажал ябуулдаг байна.

Хүдөө ажахын гол шухала кампанинуудай захалхада, шухала участогуудта депутадуудай постнууд байгуулагдадаг. Жэшээнь, тэжээл бэлдэлгын, таряа хуряалгын, түл абалгын, малай үбэлжэлгэ үнгэргэлгын үенүүдтэ тиимэ постнууд эрхэ бэшэ эмхидхэгдэдэг юм. Тэдэниие хүтэлбэрилэгшэдөөр дүршэлтэй депутадууд томилогдодог.

Манай сомсоведэй бүхы депутадууд даалгагдаhан уялгадаа харюусалгатайгаар хандадаг. Социалис Ажалай Герой С. Б. Чойропов, дунда hургуулиин директор В. Л. Лощинов, Буряадай АССР-эй габьяата агроном Б. О. Гармаев, комплексно бригадын бригадир Б. У. Ухинов болон бусадай нийтынгээ хүдэлмэридэ илангаяа оролдосотойгоор хандадагые тэмдэглэхэ дуран хүрэнэ. Мүнөө үедэ мал ажал дээрэ депутадуудай 6 пост хүдэлнэ, машина техникэ заhабарилгын үедэ сомсоведэй депутатска пост хүдэлжэ гараа. Хабарай тарилгые угтуулан, депутат Б. О. Гармаев түрүүтэй пост эмхидхэгдэжэ, уялгаяа дүүргэжэ эхилээ юм.

Эдэ бүгэдын хажуугаар сомсовет нийтын ёhо гурим сахиха, хуули хазагайруулгатай тэмсэхэ хүдэлмэри хинан хүтэлдэг. Тус асуудалнуудаар нийтын суглаанууд үнгэргэгдэдэг болонхой, тэрээн дээрэ журам хазагайруулагшад олоной урда харюусадаг. Гадна иимэнүүд нийтын суглаанууд дээрэ ажахын шухала асуудалнуудые зүбшэдэг болохо гэжэ шиидэнхэйбди. Тиимэ нэгэ суглаан дээрэ шэнэ МТМ, мал шахан тарагалуулха байра бариха тухай дурадхалнууд оруулагдаа hэн. Тэдэнь бэелүүлэгдэжэ эхилэнхэй.

Тус жэшээ юу харуулнаб гэхэдэ, олониитые ажал хүдэлмэридөө хабаадуулаад байгаа хада, заабол аша туhатай байха байна. Тиимэhээ манай сомсовет энэ шугамаа саашадаашье үргэлжэлүүлхэ зорилго урдаа табинхай.

Манай Уланай сомсовет, бүхы депутадуднай партиин XXIV-съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлжэ, юhэдэхи табан жэлэй дүрбэдэхи тодорхойлхы жэлдэ нютагайнгаа ажалшадай абаhан социалис уялгануудаа бэелүүлхэдэнь хубитаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр оруулха байха.

Ц. ГАРМАЕВ,
Баргажанай аймагай Уланай сомсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ.

Ц. Ранжуровай түрэhөөр 90 жэлэй ойдо

Буряадай түрүүшын РЕВОЛЮЦИОНЕР

Манай Буряад ороной түрүүшын революционер Цыремпил Цыремпилович Ранжуровай түрэhөөр 90 жэлэйнь ой байгша оной апрель hарада гүйсэхэнь. Хяагтын аймагай Нарин-Хүнды гэжэ нютагта, үгытэй бүлэдэ түрэhэн Цыремпил Ранжуров гурбан революцида элдэб хитэйгээр хабаадалсаад, Троицкосавск хотодо (мүнөөнэй Хяагта) Семёновой алууршадай гарта орожо, наhа бараhан юм.

КПСС-эй Хяагтын райкомой пропаганда, агитациин таhагые даагшаар хүдэлhэн Сымжит Чагдаржапович Бадмаев Ц. Ц. Ранжуровай ажабайдал тухай hонирхолтой материалнуудые суглуулжа байнхай. Тэдэ материалнуудыень уншагшадай анхаралда табихамнай.

Ц. Ц. Ранжуровай ажабайдал, революционно ажалябуулгада хабаатай статья, брошюранууд, сүлэлгэ, түрмэдэ сугтаа ябаhан мэдээжэ революционернүүдэй дурасхалнууд ороной элдэб хэблэлнүүдтэ, тэрэ тоодо Эрхүү, Улаан-Үдэдэ гараhан байха. Революционерэй түрмэ сүлэлгэдэ байhан үеые, мүн сүлөөдэ гараhанайнгаа hүүлээр Хяагтада ажаллаhан үеые харуулhан документнүүд республикын гүрэнэй архивуудта хадагалаатай байдаг.

Ц. Ц. Ранжуров тухай түрүүшын суглуулбари 1933 ондо Эрхүү хотодо гараhан юм. «Буряад-Монголдо Совет засаг тогтоохын түлөө» гэжэ нэрлэгдэhэн тэрэ суглуулбариие П. Фёдоров, Ф. Кудрявцев гэгшэд бэшэhэн байгаа.

«Буряад-Монголдо Соведүүдэй түлөө болоhон тэмсэл» гэhэн ном 1940 оной февраль hарада Улаан-Үдэ хотодо гаража, тэрээн соо П. Т. Хаптаевай «Ц. Ц. Ранжуров» гэhэн статья толилогдоhон юм. Мүн тэрэ оной ноябрь hарада хэлэ бэшэг, литература, түүхэ шэнжэлдэг научна шэнжэлгын институдай толилhон суглуулбари соо Ц. Ц. Ранжуров тухай Б. С. Санжиевай статья толилогдоhон байгаа. Р. Ф. Тугутов, И. И. Балдаев гэгшэдэй бэшэhэн «Цыремпил Ранжуров» гэhэн брошюра 1964 ондо Буряадай номой хэблэлээр гараа.

Цыремпил Цыремпилович Ранжуров тухай статьянууд болон рассказууд газетэ, журналнуудай хуудаhануудта хэдэн жэл удаа толилогдоо. Тэрэ статья, рассказуудые Сергеев, Бадмаев, Тагаров, Котоманов, Янгутов, Сурмач, Еранский болон бусад бэшэhэн байна.

Эдэ түүхэтэ документнүүдые, тэрэшэлэн нютагайхидайнь хөөрөөе үндэhэ баримта болгожо бэшэhэн суглуулбариингаа зарим хубиие уншагшадта дурадханаб.

Ухибүүн, эдир наhаниинь

Цыремпилэй эсэгэ нютагайхидтаал адли гурбан жэлэй туршада сэрэгэй алба хэhэнэйнгээ удаа нютагаа бусажа, гэр бүлэ болоод, хүдөө ажахы эрхилжэ ороо бэлэй. Залуудаа эсэгэнь ехэ барилдааша, нютаг голоороо суутай байhан. Цыремпилэй эхэнь Сахьяа гэжэ нэрэтэй hэн. Ранжуровтан долоон үхибүүтэй: дүрбэн хүбүүн, гурбан басагатай байгаа.

Цыремпил Ранжуров ухибүүн, эдир наhаяа холын бэлшээринүүдтэ баяшуулай мал адуулжа үнгэргэhэн юм. Цыремпил эдир багаhаа хойшо үлэсхэлэн зоболон, ядаха зобохые hайса үзөө.

Найма наhатайдаа Цыремпил дүтэшэг байдаг Шара-Голой станична училищада hурахаар эльгээгдэhэн юм. Нэгэ жэлэй тэрэ училищиие амжалтатайгаар дүүргэhэнэйнь hүүлээр эсэгэнь хүбүүгээ саашань hургаха гэжэ шиидээд, Тамирай дүрбэн классай училищада эльгээhэн байгаа. Тэрэ училищиин 3 класс дүүргээд байхадань, Цыремпилэй эсэгэ үбшэлжэ, hургуулияа орхихо баатай болоо бэлэй. Цыремпил гэртэхинэйнгээ бэрхэтэй байдалда ороhые хараадаа абажа, эсэгынгээ орондо баяшуулда хони адуулдаг болоhон юм.

Наhаар багашаг ябахадаа Цыремпил нютагайнгаа суута хүн тухай — ородой агууехэ аяншалагша Н. М. Пржевальскитай сугтаа Азяар дүрбэ дахин ябаhан, Түбэд оролсоhон Дондок Ринчинов тухай нютагайхидайнгаа хөөрөөе, ородой агууехэ ондоо нэгэ аяншалагша П. К. Козловтой сугтаа аянда ябалсаhан Цокто Бадмаев, Арья Мадаев гэгшэдэй хөөрөөе Цыремпил hонирхон шагнаха дуратай байгаа.

Хоридохи зуун жэлэй эхеэр Ц. Ц. Ранжуров Хяагта хото ерэhэн юм. Түрүүшын үдэрнүүдтэ зохихо ажал бэдэржэ, хото соогуур hайса тэнэхэ зуураа, үйлсэ, гудамжануудаарнь элдэб наймаашадые хаража hонирходог байhан. Хотын дэлгүүртэ гансашье Сибириин наймаашад суглардаг бэшэ, харин Казань, Нижний Новгород, Москва болон бусад хотонуудhаа ерэдэг байhан. Тэндэ татар, бухар, хальмаг, тунгус, буряад, ород, мүн бусад яhатан суглардаг байгаа. Хяагтын дэлгүүртэ ангуушадай асарhан үнэгэ халюунай, булга шандаганай, мүн бусадшье ангуудай арhан Хитадhаа ерэhэн торго болон хилэн бүдүүдтэй, тамхи, сайтай, саахар болон шаажан амhартануудтай андалдагдадаг байhан.

Дэлгүүр дээрэ хүн зоной ехээр тоосолдожо, сэн хаялсажа байхыень хараhан, hүүлээрнь тэндэхи нэгэ наймаашанайда модошо дархаhаар ажаллажа эхилhэн юм.

Хяагтада байха үедөө Ц. Ц. Ранжуров ехэ юумэ ойлгожо абаhан, эрдэмээ дээшэлүүлhэн байгаа. 1727 ондо байгуулагдаhан Хяагта хото Байгал шадарай, урданай хотонуудай нэгэн байhан юм. Эндэ зуун табяад жэлэй турша соо баруун, зүүн оронуудай хоорондо ехэ наймаан хэгдэжэ байгаа. Хяагта хото худалдаа наймаанай ехэ газар байхаhаа гадна, эрдэм, наука, соёл культура хүгжөөлгэдэ, политическэ hанал бодол дэлгэрүүлгэдэ ехэ удха шанартай байhан. Байгал шадархи түрүүшын хэблэлэй орган болохо «Кяхтинский листок» эндэ 1862 ондо түрүүшынхеэ гараhан юм. Буряадай түрүүшын эрдэмтэн Доржи Банзаров энэ хотодо hураhан. Дэлхэйдэ мэдээжэ болоhон элитэ ехэ эрдэмтэд академигууд Обручев, Потанин, Шиллинг, Пржевальский, Козлов болон бусад элдэб үедэ эндэ ажаллаа.

Хяагта хото эртэ урдын революционно ехэ түүхэтэй байhан. Герцен, Огарёвой «Звезда», «Колокол» гэжэ журналнууд, мүн «Современник», «Русское слово» гэжэ журналнууд. Маркс, Энгельс, Ленинэй зохёолнууд түрүү хүдэлмэришэд болон интеллигенциин дунда ехээр таража, хаанта засаг унагаахын түлөө тэмсэлдэ тэдэниие уряалдаг байhан.

Ерээд оной hүүл багта эндэ социально-демократическа бүлэг эмхидхэгдэжэ, революционно хүдэлөө дэлгэрүүлгэдэ ехэ үүргэ дүүргээ. Хоридохи зуун жэлэй эхеэр энэ бүлэгэй Троицкосавскда ажаллаhые гэршэлhэн документнүүд Москва, Эрхүүгэй, Шэтэ, Улаан-Үдын партийна, гүрэнэй архивуудта хадагалаатай байдаг.

Троицкосавскын социал-демократическа бүлэг РСДРП-гэй 2-дохи съездын шиидхэбэринүүдые дүүргэлтэ болгон ажал ябуулгаяа нилээд hайжаруулжа шадаhан юм.

Тэдэ жэлнүүдтэ Иннокентий Александрович Молчанов, Ольга Алексеевна Черных, Надежда Алексеевна Черных болон бусад социал-демократическа бүлэгэй хүдэлмэридэ шиидхэхы үүргэ дүүргэлсээ. Троицкосавскын социал-демокрадууд тэрэ үедэ марксистска 3 кружок эмхидхэhэн юм.

Эгээл тэрэ үедэ Троицкосавскын нийтын библиотекэдэ Надежда Алексеевна Черных гэгшын ажаллаха үедэ Ц. Ц. Ранжуров библиотекэдэ саг үргэлжэ ерэдэг байhан юм гэжэ нүхэдынь хөөрэдэг. Н. А. Черных Троицкосавскын социал-демократическа эмхиин хүтэлбэрилэгшэдэй нэгэн байhан туладаа библиотекэдэ саг үргэлжэ ерэдэг залуу буряад хүбүүндэ анхаралаа табиhан байгаа ёhотой.

Цыремпил Ранжуров Хяагтын наймаашадта хэдэн жэлэй турша соо дархалhанайнгаа hүүлээр Троицкосавск хотодо оршодог Байгал шадарай хасаг сэрэгүүдэй нэгэдэхи таhагта бэшээшээр ороhон юм. Хоритойдоо армида абтажа, бусад залуушуултай Шэтэ хото эльгээгдэhэн байгаа. Тэндэ Байгал шадарай сэрэгүүдэй штабта бэшээшээр томилогдоhон юм.

(Үргэлжэлэлынь 4-дэхи нюурта).

Буркоопсоюзай барилга-хабсаралгын управлениидэ хоёрдохи классай жолоошон Александр Березин дүрбэдэхи жэлээ хүдэлнэ. Тэрэ республикын бүхы аймагуудта эд бараа, барилгын элдэб материалнуудые хэрэгтэй газартань саг болзор соонь асаржа үгэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: хоёрдохи классай жолоошон Александр Березин.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ШЭНЭ СОВХОЗУУД

Яхадта haяхан эмхидхэгдэhэн оро үсхэбэрилхэ, агнуури эрхилхэ гурбан шэнэ совхозууд «Таймылырский» «Токкинский», «Томпонский» гээд нэрлэгдэбэ.

Автономито республикада шэнэ совхозуудые эмхидхэхын тула олон жэл соо эмхидхэлэй ехэ хүдэлмэри ябуулагдаhан юм. Эдэ ажахынуудай мэдэлдэ 40 мянга гаран дүрбэлжэн километр газар дайда үгтэнхэй. Эдэ совхозуудта 35 мянга гаран оро, хэдэн мянгаад эбэртэ бодо мал үгтэбэ.

Ажахынуудай түб hууринуудые бариха хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулагдаhан байгаа. Шэнээр бодхоогдоhон Таймылыр, Токко, Тополиный тосхонууд автономито республикын эгээл болбосон түхэлтэй тосхонууд болоно. Тэдэ тосхонуудта өөhэдын электростанцинууд, соёлой ба ажаhуудалай хэрэглэмжэ хангаха, худалдаа наймаанай эмхи зургаанууд бии юм.

Оронуудые үсхэбэрилхынгөө хажуугаар шэнэ совхозуудай ажалшад хэдэн зуугаад мянган түхэригэй ангай арhа Эхэ орондоо тушааха, хэдэн мянгаад центнер загаhа баридаг болохо байна.

Д. БУБЯКИН,
ТАСС-ай корр.

Партида, совет арадта КПСС-эй ЦК-гай хандаhан Хандалгада, промышленностиин, барилгын болон транспортын хүдэлмэрилэгшэдэй 1974 оной арадай ажахын түсэбые дүүргэхын түлөө бүхэсоюзна социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ тухай КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй болон ВЛКСМ-эй ЦК-гай тогтоолдо Удмуртида түрүүлэн Ижевскын автозаводой коллектив ажал хэрэгүүдээрээ харюусажа эхилбэ. Автомобиль бүтээгшэд жэлэй даабариhаа гадуур гурба мянган «Москвич» бүтээн гаргаха гэhэн уялга абанхай.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: бэлэн болохо «ИЖ-Фургон» автомашинанууд; 1974 оной түсэбhөө гадуур бэлдэгдэжэ байhан «москвичууд».

ТАСС-ай фотохронико.

ДҮРБЭДЭХИ ЖЭЛЭЙ ДОРЮУН АЛХАМ

(Түгэсхэл. Эхиниинь 1-дэхи нюурта).

[illegible] 30 мянган түхэригэй приборнууд, автоматизациин хэрэгсэлнүүд ба тэдэнэй запас частьнууд, 33,1 мянган [illegible]бометр модон, 704 мянган [illegible] асбоцементын хэрэгсэлнүүд, 32 мянган дүрбэлжэн метр сонхын шэл, 9 мянган дүрбэлжэн метр ноосон бүд, 297 тонно угаагдаhан ноохон, 426 мянган түхэригэй оёдоhон хубсаhан, 118 тонно мяхан, 205 тонно малай тоhон, 180 тонно hүнэй продукци, 108 мянган баанха консервэ, 600 хэ[illegible] хубсаhа угаадаг машина болон бусад продукци республикын предприятинууд нэгэдэхи кварталай түсэбhөө гадуур үйлэдбэрилэн гаргаба.

Үнгэрэгшэ жэлэй нэгэдэхи кварталайхитай сасуулжа үзэхэдэ, республика дотор хүн зоной үргэн хэрэглэлэй эд бараан гурбан процентээр үлүү ехээр гаргагдаа. Колбасна зүйлнүүд 75 тонноор ехэ болгогдоо, малай тоhон — 196 тонноор, hүнэй продукци — 538 тонноор, кондитерскэ зүйлнүүд — 471 тонноор, хубсаhа угаадаг машинанууд — 3100 хэhэгээр, мүн 398 мянган түхэригэй мебель үлүү ехээр гаргагдаhан байна.

Гэхэтэй хамта республикын промышленностьда үшөө горитойхон дутагдалнууд бии байhаар. Промышленна 31 предприяти гэхэ гү ,али бүхы предприятинуудай 15 процентнь нэгэдэхи квартал соо продукци худалдаха түсэбөө дүүргээгүй. Тиигэжэ 2,2 миллион түхэригэй продукци түсэбhөө багаар худалдаhан байна. Продукци худалдаха түсэбөө дүүргээгүй предприятинуудай тоодо «Бурятстройматериалы» нэгэдэл, Улаан-Үдын кондитерскэ фабрика, «Забайкаллес» комбинадай 6 леспромхоз болон бусад предприятинууд ороно.

Суглуулагдаhан түмэр-бетон конструкцинууд ба детальнуудые, хирпиисэ, дотор ба гадар хубсаhа, загаhанай продукци болон мебель үйлэдбэрилхэ нэгэдэхи кварталай түсэб дүүргэгдээгүй.

Республикын промышленностьда ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ түсэбтэ даабари баhал дүүргэгдээгүй. Бүхы предприятинуудай 33 процентнь гэхэ гү ,али 68 предприяти ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ даабаряа дүүргээгүй. Тиимэhээ 5,7 миллион түхэригэй продукци багаар абтаа. Локомотив-вагон заhабарилгын завод, Загарайн доломидай карьер, Байгалай загаhанай промышленностиин трест, Шэнэ-Бэрээнэй заhабарилгын завод болон бусад ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ түсэбөө дүүргээгүй байха юм.

1974 оной январь—февраль hарануудта дунда зэргын салин хүлhэнэй хэмжээнэй ургалта ажалай бүтээсын ургалтаhаа 3 процентээр түрүүлжэ ябаhан байна.

1974 оной январь—февраль hарануудта товарна продукциин өөрын үнэ хямдаруулха даабари дүүргэгдээгүй, түсэбөөр хараалагдаhанhаа 1,8 миллион түхэриг үлүү ехээр гаргашалагдаа. Республикын промышленность энэ жэлэй январь — февраль hарануудта олзо оруулха түсэбөө 91 процент дүүргэжэ, нёдондо жэлэй энэ үеынхитэй сасуулбал, олзо абалга 6 процентээр дээшэлhэн байна.

Республикын промышленностьда наука ба техникын туйлалтануудые нэбтэрүүлхэ, научна шэнжэлгэнүүдые хэхэ гүрэнэй түсэбөөр 47 хэмжээ ябуулга хараалагдаhан байбал, тэдэнэй 35-ниинь үлүүлэн дүүргэгдээ, 9 хэмжээ ябуулгануудай заримаанинь бэелүүлэгдээ, тиихэдэ 3-ниинь оройдоошье дүүргэгдээгүй байха юм. Наука ба техникын туйлалтануудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ талаар «Электромашина» завод, Джидокомбинат, «Теплоприбор» завод, «Сельхозтехника» нэгэдэл, Ой модоной ажахын министерство, Байгалай загаhанай промышленностиин трест ба Нютагай промышленностиин министерство hайн дүнгүүдтэй ябана.

«Забайкаллес» комбинат, республикын Эдеэ хоолой промышленностиин министерствын предприятинууд, Ажалшадай ажаhуудалай хэрэглэмжэ хангалгын министерствын, хилээмэнэй продуктнуудай управлениин, түлишын промышленностиин управлениин предприятинууд наука ба техникын туйлалтануудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ түсэбтэ даабаринуудаа нэгэдэхи квартал соо дүүргэжэ шадаагүй.

Буряадай АССР-эй Статистическэ управлени

Ц. Ранжуровай түрэhөөр 90 жэлэй ойдо

Буряадай түрүүшын революционер

Революционно тэмсэлдэ жагсаhан түрүүшынь шата

(Үргэлжэлэл. Эхининь 3-дахи нюурта).

Шэтэ хото Ц. Ц. Ранжуровай алба хэхэеэ ерэхэ үедэ промышленна талаараа томохон хотонуудай нэгэн болоод байhан юм. Тэндэхи түмэр замай ехэ ехэ мастерскойнуудта 4 мянган шахуу хүдэлмэришэд ажаллажа байгаа. РСДРП-гэй Шэтын комитет нютагай пролетариадай, солдадуудай дунда эдэбхитэй политическэ хүдэлмэри эмхидхэдэг байhан. Тэрэ комитедые хаанта засагта эсэргүү тулалдаануудта хатуужаhан большевигүүд В. К. Курнатовский, И. В. Бабушкин, А. А. Костюшко-Валюжанич болон бусад толгойлдог байгаа.

Ц. Ц. Ранжуров Шэтэ хото ошоhоноймгоо удаа удааншье болонгүй сэрэгэй ноёдhоо нюусаар суглаанууд болон митингнүүдтэ ошодог, хаанта засагта эсэргүү тэмсэлдэ хүдэлмэришэд болон солдадуудые уряалhан большевигүүдэй дүлэтэ үгэнүүдые шагнадаг байhан юм. Тиигэжэ залуу Ранжуров хүдэлмэришэнэй хүдэлөөндэ хабаадалсажа эхилhэн байгаа. Цыремпил Цыремпилович большевигүүдэй анхарал хандуулжа, Шэтын партийна организациин гэшүүн болгогдожо абтаhан юм.

Россиин социал-демократическа организациин элитэ ажал ябуулагшад Виктор Константинович Курнатовский, Иван Васильевич Бабушкин болон бусадай хүтэлбэри доро Шэтын хүдэлмэришэдэй революционно тэмсэл улам шангадажа байгаа. Эгээл тэрэ үедэ, революциин хүгжэн дэлгэржэ байха үедэ, Шэтэ хотодо хүдэлмэришэд болон депутадуудай Соведүүд бии болоо hэн. Экономическа, политическэ стачкануудые хүтэлбэрилхын тула анха түрүүн бии болгогдоhон хүдэлмэришэдэй түлөөлэгшэдэй орган болохо Соведүүд hүүлшэг тээ восстанида бэлдэхэ органууд болгогдоhон байгаа.

Зэбсэгтэ тулалдаанда бэлдэхэ хүдэлмэри Шэтэ хотодо ехэ эдэбхитэйгээр хэгдэhэн юм. Тэрэ хүдэлмэрие большевигүүд толгойлжо, Шэтын гарнизоной солдадуудые өөhэдынгөө тала руу татажа шадаhан байгаа. Тиихэ үедэ тэндэ Цыремпил Ранжуров алба хэжэ байhан юм.

РСДРП-гэй Шэтын комитет В. И. Ленинэй заабари дүүргэлтэ болгон, зэбсэгтэ восстани хэхээр бэлдэжэ ороhон юм. Буряадай түрүүшын революционер Ц. Ц. Ранжуров большевигүүдэй партиин бүхы гэшүүдтэл адли хаанта засагта эсэргүү тэмсэлдэ эдэбхитэйгээр жагсаhан байгаа.

РСДРП-гэй Шэтын комитедэй даабаряар 26 зүрхэтэйшүүл, тэрэ тоодо Ц. Ц. Ранжуров, В. К. Курнатовскиин хүтэлбэреэр Акатуевска түрмэдэ байhан матросуудые, хаанта засагта эсэргүү тэмсэлдэ бодоhон «Прут» гэжэ сэрэгэй транспортын матросуудые сүлөөлхэ хэрэгтэ хабаадалсаhан юм. Хара далайн флодой «Прут» гэжэ судна 1905 оной июнь hарада хаанта засагта эсэргүү восстанида хабаадалсаhан броненосец «Потемкиной» командые дэмжэhэн байгаа.

Эгээл тэрэ үедэ Питертэ, Иваново-Вознесенск болон Шэтэдэ хүдэлмэришэд болон депутадуудай Соведүүдэй байгуулагдаhанай hүүлээр хаанай правительство Маньжур шадарай дайн байлдаанhаа сэрэгүүдые татажа, Шэтэ руу хаяа бэлэй. Генерал Ранненкампфай хүтэлбэри доро ябаhан тэдэ сэрэгүүд восстанида хабаадалсажа байhан Зүүн Хитадай түмэр замай хүдэлмэришэдые эгээл түрүүн хэрзэгы шэрүүнээр дараад, Байгалай түмэр зам зубшан баруулжа, восстанида хабаадагшадые буудажа, үлгэжэ алаhан юм.

Шэтын восстани мүн лэ хайра гамгүйгөөр дарагдаа бэлэй. В. К. Курнатовскиин хүтэлбэри доро Акатуевска түрмын матросуудые сүлөөлхэ хүдэлмэридэ хабаадалсаhан бүхы хүнүүд генерал Ранненкампфай захиралтаар сэрэгэй полевой суудтэ хабаадуулагдаhан байгаа. Ц. Ц. Ранжуров революционно хүдэлөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаа, дайшалхы социал-демократическа революционно партиин гэшүүн байгаа гэжэ тэрэ захиралта соо хэлэгдэнхэй.

Хаанай генерал Ранненкампфай сууд Акатуевска түрмэhөө матросуудые сүлөөлэлгэдэ хабаадаhан бүхы хүнүүдые саазалан алахаар шиидэhэн юм.

Гэбэшье революциин үедэ сохилто абаhан Николай хаанай правительство революционно шэнэ бүhалгаануудhаа айжа, саазалан алагдахаар шиидэгдэhэн бүхы хүнүүдые гурбан жэлhээ эхилээд наhан соонь хүрэтэр сүлэлгэндэ байлгахаар суудэй шиидхэбэреэр hэлгэhэн байгаа.

Ц. Ц. Ранжуровые саазалан алаха гэhэн шиидхэбэринь арбан жэлэй сүлэлгөөр hэлгэгдэhэн юм.

Суудлэгдэhэн бүхы хүнүүдтэ түмэр гэнжэ зүүлгээд, тусхай хубсаhа үмдэхүүлжэ, Нерчинск руу сүлэлгэдэ эльгээгээ hэн.

С. БАДМАЕВ.

(Үргэлжэлэлынь хожом гараха).

СПОРТ СПОРТ СПОРТ

АРБАН ГУРБАТАЙҺАА...

Бүхэ барилдаагаар СССР-эй спортын мастер болоhон Василий Енхоевич Гармаев Зэдын аймагай, мүн манай республикын спортсменүүдэй дунда мэдээжэ болоhоор үнинэй. Мүнөө КПСС-эй Зэдын райкомой пропаганда, агитациин таhагые даажа ябаhан Василий Енхоевич сүлөөтэй сагаа спортдо зорюулдаг, аймагайнгаа hургуули, колхоз, совхозуудай хүдэлмэришэд, таряашадай дунда бүхэ барилдаа эмхидхэжэ ябадаг спортсмен.

Мүнөө Зэдын аймагай алишье нютаг нугада залуушуул, илангаяа hурагшад дүрэ буляалдаанай, буряад барилдаанай секцидэ бэшүүлhэн, хэшээлэйнгээ hүүлдэ hургуулиингаа спортын залда олоороо сугларhан лэ байдаг юм. Зэдын аймагай hурагшад үбэлэй, хабарай амаралтын үдэрнүүдтэ республика, аймаг соогоо түрүү hуури эзэлхын түлөө үнгэргэгдэhэн мүрысөөнүүдтэ хабаадалсажа, аймагайнгаа суглуулагдамал командые түрүү hууринуудай нэгэндэ гаргалсажа ябадаг болонхой. Тэдэнэй нэгэн — Дээдэ-Үшөөтын дунда hургуулиин юhэдэхи классай hурагша Виктор Абушеев болоно. Тэрэ хабарайнгаа амаралтын үедэ РСФСР-эй hургуулинуудай hурагшадай дунда түрүү hуури эзэлхын түлөө Глазов хотодо үнгэргэгдэhэн барилдаанда хабаадалсажа ерэбэ. Тиихэдээ оройдоо 16-тай боложо ябаhан энэ бүхэ дүрэ буляалдалгаар үнгэргэгдэhэн барилдаанда гурбадахи hуури эзэлжэ ерэhэн байна. Виктор Абушеев арбан гурбатайhаа хойшо дүрэ буляалдалгын мүрысөөнүүдтэ хабаадалсадаг болоhон юм. Тиихэдээл үетэн нүхэдэйнгөө дунда ходоодоо түрүү hуури эзэлжэ, аймагай, республикын чемпион гэhэн улаан торгон лентэ мүр дээгүүрээ нэмэрүүлдэг болоо бэлэй. Хүдөөгэй hургуулинуудай дунда Хэрэн тосхондо hаяхан үнгэргэгдэhэн республикын түрүү hуури эзэлхын түлөө барилдаанда тэрэ дахинаа шалгаржа, баhал чемпионой лентээр шагнагдаа hэн.

Үбэлэйнгөө амаралтын үедэ Виктор Абушеев январь hарын эхеэр Новосибирск хотодо hурагшадай дунда үнгэргэгдэhэн Ураал, Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй зонын мүрысөөндэ хабаадалсаhан юм. Эндэ буряад бүхэ зургаан спортсментэй барилдажа, бултыень хаяжа, чемпионой нэрэ зэргэтэй нютагаа бусажа ерээ бэлэй.

Һурагшадай дундаhаа түрүү hуури эзэлhэн Виктор Абушеев СССР-эй суглуулагдамал командын бүридэлдэ абтаhан байна. Тиин байгша оной июнь hарада Алта-Ата хотодо үнгэргэгдэхэ мүрысөөндэ хабаадалсаха болобо. Һурагшадай дунда СССР-эй түрүү hуури эзэлхын түлөө болохо энэ барилдаан дээрээ манай Викторэй амжалтатай ябажа ерэхыень хүсэе. Мүнөө Виктор Абушеевые Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ колхозой комсомолой эхин организациин секретарь Алексей Эрдынеев бүхэ барилдаанай онол аргатай танилсуулжа, hургажа ябадаг.

Т. БАДМАИН.

Зураг дээрэ: Виктор Абушеев.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

ХОЛЫН БОДОЛТОЙГООР

Эрэшүүлэй дунда шатараар республикын түрүү hуури эзэлхын түлөө ээлжээтэ 41-дэхи мүрысөөн эхилбэ. Мүрысөөндэ хамтадаа 30 шатаршад, тэдэнэй дүрбэниинь мастерта кандидадууд Валерий Залкинд, Александр Самарин, Дальвий Хван, Игорь Дмитриев, мүн эхэнэр шатаршадай дунда республикын чемпионка болоhон Любовь Игумнова хабаадалсана.

Мүнөө шатаршад хоёр наада үнгэргөөд байна. Нааданай дүн хаража үзэхэдэ, «Труд» бүлгэмэй Залкинд, «Динамо» бүлгэмэй Витко, мастерта кандидат Самарин, Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдай студент Брылев, hурагша Матвеев, «Спартак» бүлгэмэй Сидоров гэгшэд тус тустаа хоёр очкотой болонхой. Шатаршад — hурагша Намжилов, «Динамо» бүлгэмэй Телегин, багшанарай институдай студент Митыпов, авиазаводой хүдэлмэришэн Тоневицкий гэгшэд 1,5 очкотой болонхой. Һурагша Намжилов түрүүшын үдэрhөө холын бодолтойгоор, бэрхээр наадажа, мастерта кандидат Дмитриевые шүүhэн, хоёрдохи наадандаа мастерта кандидат Хвантай тэнсэhэн байна.

В. МАМИЛОВ.

ТОБШОХОНООР...

☆ ХОККЕЙ. Дэлхэйн түрүү hуури эзэлхын түлөө эхилhэн нааданда СССР-эй суглуулагдамал командын гэшүүд ГДР-эй хоккеистнүүдые 10:3 тоотойгоор шүүжэ гарахадаа, дүн хамта 10 очкотой боложо, хоёрдохи hуури эзэлбэ. Мүрысөөндэ түрүү hуури эзэлжэ ябаhан Чехословакиин команда Польшын хоккеистнүүдые 12:3 тоотойгоор шүүжэ гараба. Тиин эдэнэр 12 очкотой болоhон байна.

Нааданай хоёрдохи хахадай түрүүшын уулзалга үнгэргэhэн Чехословакиин суглуулагдамал командын хоккеистнүүд Швециин командада 3:0 (1:0, 0:0, 2:0) тоотойгоор шүүгдэбэ.

Манай ороной суглуулагдамал командын гэшүүд Финляндиин хоккеистнүүдые 6:1 гэhэн тоотойгоор шүүжэ гарахадаа, мүрысөөнэй таблицада түрүү hуури эзэлжэ ябаhан Чехословакиин командые очкогоороо хүсэбэ. Зүгөөр эндэ сохижо оруулhан шайбынгаа тоогоор хоёрдохи hуури эзэлнэ.

☆ ШАТАР. Дэлхэйн түрүү hуури эзэлхын түлөө эхилhэн хахад финальна нааданда Спасский 64-дэхи ябадалдаа Карповые шүүжэ, түрүүшын очко бэшүүлбэ. Мүн Одессэдэ наадажа байhан Корчной 36-дахи ябадалдаа Петросяние шүүжэ, нэгэ очко бэшүүлбэ.

☆ Сагаанаар наадаhан дэлхэйн экс-чемпион Борис Спасский Карповтай хоёрдохи наадаяа үнгэргэхэдөө, 17-дохи ябадалдаа тэнсэе гэhэн дурадхал оруулаа. Тиихэдэнь Анатолий Карпов зүбшөөбэ.

☆ ОДЕССЭ. Эндэ эхилhэн хоёрдохи нааданай дүн мүн лэ тэнсэлгээр дүүрэбэ. Сагаанаар наадаhан Тигран Петросян hайн байдалтай боложо шадаагүй. Һүүлэй hүүлдэ хоёр тала бодонуудаа hэлгэлсэ hэлгэлсэhээр адли байдалтай болошоо. Тиин 31-дэхи ябадалай эхилхын урда тэнсүү байдалтай болоод байба. Эндэ Корчной тэнсэе гэhэн дурадхал оруулаа.

Гурбадахи нааданиинь апрелиин 17-до үнгэргэгдэхэ.

☆ БАСКЕТБОЛ. Европын чемпионой кубогта хүртэхын түлөө үнгэргэгдэhэн түгэсхэлэй нааданда Ригын «ТТТ» командын баскетболистканууд Франциин Клермон-Ферране хотын спортсменкэнүүдые 69:23 гэhэн тоотойгоор шүүжэ, хүндэтэ шанда арбан дүрбэдэхеэ хүртэбэ.

☆ ФУТБОЛ. Оронойимнай урда районуудай найман — Ташкент, Алма-Ата, Тбилисси, Ереван, Донецк, Ворошиловград, Днепропетровск, Львов хотонуудта футболоор СССР-эй түрүү hуури эзэлхын түлөө 36-дахи наадан эхилбэ. Ороной дээдэ класста наададаг 16 командын уулзалга иимэ тоотойгоор дүүрэбэ: «Пахтакор» (Ташкент) — «Зенит» (Ленинград) — 1:1, «Кайрат» (Алма-Ата) — «Динамо» (Москва) — 2:1, «Динамо» (Тбилисси) — ЦСКА — 1:3, Ереванай «Арарат» — Москвагай «Торпедо» — 0:1, «Шахтер» (Донецк) — «Спартак» (Москва) — 3:3, «Заря» (Ворошиловград) — «Динамо» (Киев) — 1:1, «Днепр» (Днепропетровск) — «Нистру» (Кишинев) — 2:0, «Карпаты» (Львов) — «Черноморец» (Одессэ) — 1:1 гэhэн тоотойгоор дүүрэhэн байна.

Апрелиин 17-до СССР-эй суглуулагдамал командын футболистнууд Югославиин командатай байгша оной уласхоорондын түрүүшын уулзалга үнгэргэхөөр ошонхой.

☆ ВЕЛОСПОРТ. Совет ороной спортсмен А. Якобсон «Тур Дю Марок» гэhэн велосипедээр уласхоорондын урилдаанда түрүүлжэ ябана.

☆ САНА. Дэлхэйн болон Олимпиин наадануудай чемпионка Галина Кулакова Мурманска областьдо 30 километрэй зайда санаар үнгэргэгдэhэн урилдаанда түрүү hуури эзэлбэ. Тэрэ зайгаа нэгэ час 40 минута 51 секунда соо гаталhан байна. Хоёрдохи, гурбадахи hууринуудые А. Олюнина, Р. Сметанина гэгшэд эзэлбэ.

(ТАСС).

Хилын саанаhaa

• телефон • телеграф • радио

ВАШИНГТОН

Хүгжэлтэ дэбжэлтын замаар

ТАСС

Бүгэдэ ниитын эб найрамдалай аша туhада Холбоото Штадуудай ба Советскэ Союзай хоорондын харилсаае hайжаруулха шухала гээд гүрэнэй секретарь Г. Киссинджер дахинаа тэмдэглэбэ. Энэ талаар яhала ехэ дэбжэлтэ туйлагдажа байна гэжэ тэрэ хэлэбэ.

Һаяхан Москва ошоходоо, Советскэ Союзай хүтэлбэрилэгшэдтэй хэhэн хөөрэлдөөнүүд тухайдаа сенаторнуудта мэдээсэhэн, сенадтахи гадаадын хэрэгүүдые эрхилдэг комиссиин суглаанай hүүлээр журналистнуудтай хөөрэлдэхэдөө, нигэжэ хэлэhэн байна: «Холбоото Штадуудай, Советскэ Союзай хоорондын харилсаае hайжаруулга уласхоорондын эб найрамдал хангалгада шиидхэхы үүргэтэй. Энэ талаар яhала ехэ дэбжэлтэ туйлагдажа байна гээд тоолоноб».

ВАРШАВА

„Польшодо хэгдэhэн“

ТАСС

Польшын Арадай Республика хүнгэн промышленностиин хэрэгсэлнүүдые Советскэ Союзда олоор эльгээдэг юм. Польшо хубсаhа хунар, дотор хубсаhа илангаяа ехээр эльгээдэг байна. Жэл бүри 130 миллион түхэригэй хубсаhа СССР-тэ худалдана.

Эдэнэйнь дунда эд бүд горитой hуури эзэлдэг. Советскэ Союзай гадаадаhаа абадаг бүхы эд бүдэй 34 процентыень ПНР эльгээнэ. Һүүлэй жэлнүүдтэ Польшо нооhон бүдүүдые илангаяа ехээр худалдадаг болоо. Тэрэшэлэн арhан гутал Советскэ Союзда эльгээдэг юм. Нёдондо совет хотонуудай магазинууд «Польшодо хэгдэhэн» гэжэ тамгатай hайн шанартай, моодоор зохид олон гутал абаhан байна.

БОНН

ГКП-гэй Майн нэгэнэй хандалга

ТАСС

1974 оной Майн нэгэнийе социальна ба демократическа эрхэнүүдэй түлөө, эб найрамдалай ба бэеэ дааhан байдалай түлөө, ажалшадай hаналаа нэгэдэлгын түлөө хүдэлмэришэн ангиин тэмсэлэй уласхоорондын үдэр гэжэ тэмдэглэхэ уряатайгаар Германиин Коммунис парти ФРГ-гэй эрэгтэй, эмэгтэй хүдэлмэришэдтэ, алба хаагшадта, ажалшадта, hурагшад, залуушуулда хандаба.

Советскэ Союзтай болон бусад социалис оронуудтай ФРГ-гэй баталhан договорнуудые наринаар сахижа, бодото дээрэнь бэелүүлхын түлөө, Европо түбидэ аюулгүй байдал хангахын түлөө, сэрэгэй гаргашануудые хорообхын түлөө хамтаараа тэмсэхые ГКП-гэй правлени Майн нэгэнэй хандалга соогоо уряална.

Хүдэлмэригүйдэлгэдэ, юумэнэй үнэ сэнгэй хүндэрэлгэдэ, монополинуудай хархис ябуулгада эсэргүүгээр, ажалшан арадай салин хүлhэ дээшэлүүлхын түлөө, ажаллаха арга боломжыень hайжаруулхын түлөө тэмсэлээ Баруун Германиин ажалшад эдэбхижүүлхэ ёhотой гээд ГКП-гэй правлени мэдүүлнэ.

БОНН

ФРГ-гэй ажалшадай манлайда

ТАСС

Германиин Коммунис партиин учредительнэ съездын табан жэлэй ой гүйсэбэ.

Эссендэ болоhон энэ съезд Баруун Германиин коммунис хүдэлөөндэ шухала шата болоо гээд ГКП-гэй түрүүлэгшын орлогшо Г. Готье ТАСС-ай корреспондентдэ мэдүүлээ. Марксын, Энгельсын, Ленинэй суртал hургаалнуудаар политикадаа, бодото ажал ябуулгадаа хүтэлбэрилэгдэдэг Коммунис парти нюуса бэшээр хүдэлжэ эхилээ hэн. ГКП хадаа ажалшадай байдал hайжаруулха тухай тодорхой, бүтэмжэтэй дурадхалнуудые концернүүдэй ба монополинуудай урда табиhан ФРГ-дэхи ори ганса парти болоhон байгаа. Сэрэгэй гаргашануудта мүнгэ hомололгые бага болгохоор тэрэ дурадхана.

Табан жэлэй турша соо Германиин Коммунис парти политическэ шухала эшэ нүхэсэл болоhон байна. ФРГ-гэй баяд ноёд энээниие анхаралдаа абадаг болонхой. Хүдэлмэришэн ангиин ба бүхы хүн зоной дунда Германиин Коммунис партиин нүлөөн урган бэхижэжэ байна гээд Г. Готье саашадаа хэлэбэ.

ДАМАСК

Израилиин шэнэ харата ябуулга

ТАСС

Апрелиин 14-нэй эртэ үглөөгүүр Израилиин сэрэгүүд Хермон хада шадараар, мүн буудалдаанай зогсоогдоhон бусад участогуудтахи Сириин сэрэгүүдэй бэхилэлгэнүүдтэ добтолhон байна. Дайсан авиаци, артиллери ба танкнуудые хэрэглээ.

САР-ай сэрэгэй командованиин мэдээсэл дотор хэлэгдэhэнэй ёhоор, Сириин сэрэгүүд дайсанай добтолгодо шанга харюу сохилто хэбэ. Сириин ПВО-гой подразделенинүүд Израилиин дүрбэн самолет буудажа унагаагаа.

БРЮССЕЛЬ

Патриодуудта туhаламжа хүргэлгын жаса

ТАСС

Сэрэгэй хунтын засаг түрэдэ эсэргүүсэн тэмсэжэ байгаа Чилиин патриодуудта туhаламжа хүргэхэ жаса байгуулагдаба. Өөрынгөө арадай эрхэ сүлөөгэй, зол жаргалай түлөө нугаршагүйгөөр тэмсэлшэ — Чилиин Коммунис партиин Генеральна секретарь Луис Корваланай нэрэ энэ жасада оруулагдаа.

ДАККА

Даккада конференци болобо

ТАСС

Бангладешэй Арадай Республикын худалдаа наймаанай, промышленна эмхинүүдэй хоёр үдэрэй конференци эндэ нээгдэбэ. Орон доторхи экономическа байдалые hайжаруулха үргэн ехэ хэмжээнүүдые конференцидэ хабаадагшад зүбшэн хэлсэхэ юм.

Дотоодын ба гадаадын худалдаа наймаанай министр К. М. Ахмед конференци дээрэ үгэ хэлэхэдээ, юумэнэй үнэ сэн зүбөөр тогтоохо шухала гэжэ тэмдэглээ. Бангладешэй бүхы районуудта шухаг хэрэгтэй эд бараанда, эдлэл хэрэгсэлнүүдтэ ниитэ нэгэн гүрэнэй сэн тогтоохо гэhэн шиидхэбэри республикын правительство hаяхан абаба. Гадаадада худалдагдаха эд бараа үйлэдбэрилэн гаргалгые ехэдхэхэ уряатайгаар министр гүрэнэй ба үмсын предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэдтэ хандаhан байна.

НЬЮ-ЙОРК

К. Вальдхаймай мэдүүлгэ

ТАСС

Израилиин сэрэгүүдэй Ливанай газар дайда руу добтолон ороhонтойнь дашарамдуулан, ООН-ой Генеральна секретарь Курт Вальдхайм «ехээр hанаата боложо байhанаа» мэдүүлээ. «Иимэ ябуулганууд Дүтын Зүүн зүгтэ амгалан байдал hэргээхын тула хэгдэhэн бүхы хүсэлэл оролдолгонуудые буруу hүргэхэдөө болохо» гэжэ тэрэ уридшалан hануулhан байна.

НЬЮ-ЙОРК

Нью-Йоркдо уулзалганууд болобо

ТАСС

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко СФРЮ-гэй гадаадын хэрэгүүдые эрхилхэ Союзна секретарь М. Миничтэй уулзаба.

Совет-югослав харилсаанай асуудалнуудаар, мүн уласхоорондын зарим асуудалнуудаар, тэдэнэй тоодо Дүтын Зүүн зүгтэхи байдалда, ниитэевропын зүблөөнэй, ООН-ой Генеральна Ассамблейн тусхай сессиин хүдэлмэридэ хабаатай асуудалнуудаар хөөрэлдөөнэй үедэ hанамжануудаа хэлсэhэн байна. Хөөрэлдөөн хани ёhоной оршон байдалда үнгэрөө.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко Индиин гадаадын хэрэгүүдэй министр Сваран Сингхтэй уулзажа хөөрэлдөө.

Хоёр талые hонирхуулдаг уласхоорондын хэдэ хэдэн асуудалнууд, мүн ООН-ой Генеральна Ассамблейн энэ тусхай сессиин хүдэлмэридэ хабаатай асуудалнууд хөөрэлдөөнэй үедэ зүбшэлэгдэhэн байна.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко АРЕ-гэй гадаадын хэрэгүүдэй министр И. Фахмитай уулзажа хөөрэлдэхэдөө, Дүтын Зүүн зүгтэхи байдал тухай асуудал зүбшэн хэлсэбэ.

НЬЮ-ЙОРК

Түрүүшын неделиин дүнгүүд

ТАСС

Мүнөө уласхоорондын оршон байдалда боложо байhан бүтэмжэтэй hайн хубилалтануудые олонхи гүрэнүүд hайшаан дэмжэнэ, харилсаа холбоогоо hайжаруулхын тула ехэ хүсэлэл оролдолго гаргана гэжэ түүхэй эдүүдэй ба экономическа хүгжэлтын асуудалнуудые зүбшэн хэлсэжэ байhан ООН-ой Генеральна Ассамблейн тусхай VI сесси дээрэ долоон хоногой турша соо болоhон хөөрэлдөөнүүд элирхэйлэн гэршэлбэ.

Гадаадын монополинуудай эзэрхэн мүлжэжэ байhан дээрэhээнь экономикомнай ахир тулюур гэжэ хүгжэжэ байгаа оронууд тоолоно гээд, эдэ гүрэнүүдэй түлөөлэгшэдэй, нэн түрүүн энэ сесси зарлаха үүсхэл гаргаhан Алжирай Революционно Соведэй Түрүүлэгшэ, Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Х. Бумедьенэй хэлэhэн үгэнүүд эли бодоор харуулна.

Советскэ Союз, мүн бусад социалис гүрэнүүд хүгжэжэ байгаа оронуудай аша туhые шууд сэхээр хамгаална. Уласхоорондын экономическа харилсаанай асуудалнуудые зүб мүрөөр шиидхэhэнэй ашаар эдэ оронуудай байдалые hайжаруулжа болоно гээд Советскэ Союз, социалис оронууд тэмдэглэнэ гэжэ СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко мэдүүлээ. Эдэ оронуудта колониализмын үлэгдэлнүүдые усадхаха, адли тэгшэ байдал байгуулха шухала.

Уласхоорондын шахардуу байдал hуларжа байна гээд социалис оронуудай түлөөлэгшэд үгэ хэлэхэдээ, онсолон тэмдэглээ.

Бүхы гүрэнүүдэй аша туhада экономическа гол шухала асуудалнуудые шиидхэхын тула таарамжатай политическэ байдал хамтаараа байгуулха гэhэн хүсэлэл оролдолгонуудаар эзэлгдэн, ООН-ой гэшүүн оронуудай түлөөлэгшэд Генеральна Ассамблейн зал соо сугларhан байна.

Зарим оронуудай гү, али бүлэг оронуудай ондо ондоо хараа бодол баримталдаг байhан ушар энэ талаар ямаршье хабаагүй. Хүгжэжэ байгаа оронуудые гадаадын монополинуудай дарлан мүлжэхэ ушарые капиталис гүрэнүүд арсахагүй.

Тиихэдэ Хитадай түлөөлэгшэ ООН-ой ендэртэ гаража үгэ хэлэхэдээ, Советскэ Союзда зүрюу харша хардалга гүрдэлгэнүүдые хэбэ. Хүгжэжэ байгаа оронуудай ба социалис гүрэнүүдэй хоорондо хэрүүл хёмороо татаха гэhэн Пекинэй харата hэдэлгэнүүдые олохон делегатнууд эрид буруушааhан байха юм.

«СПОРТЛОТОГОЙ», «СПОРТЛОТО-2-ОЙ» ТИРАЖАЙ ДҮНГҮҮД

«Спортлотогой», «Спортлото-2-ой» апрелиин 10-да Москвада үнгэргэгдэhэн арбадахи тиражай дүнгүүдые Спортивна лотерейн главна управлени согсолбо.

«Спортлото»: хоёр хүн зургаан номер таажа, тус тустаа 5 мянган түхэриг абаха болобо. Табан номер тааhан хүнүүд — 1622 түхэриг, дүрбэн номер таагшад — 56 түхэриг, гурбан номер тааhан хүнүүд 3 түхэриг абаха байна.

«Спортлото-2»: хэншье зургаан номер таажа шадаагүй. Табан номер тааhан хүнүүд — 1534 түхэриг, дүрбэн номер таагшад — 33 түхэриг, гурбан номер тааhан хүнүүд 3 түхэриг абаха.

Энэ тиражай шүүбэринүүдые Түбэй нөөсэлгын кассанууд апрелиин 21-hээ майн 20 болотор түлэхэ юм.

Ээлжээтэ тираж апрелиин 20-до Москвада үнгэргэгдэхэ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаhанда: «Майн ажалай жагсаал» — түрүү бэшэг. «Газар hайжаруулха габшагай хоёр hара» — суглуулбари. ТАСС-ай hүүлэй мэдээсэлнүүд. Буряадай залуушуулай этигэмжэтэд комсомолой съездэ мордобо.

Хоёрдохи хуудаhанда: Арадай хиналтын хуудаhан.

Гурбадахи хуудаhанда: «Геройнуудай алтан одод» — Ю. Барановай статья. «Түлнүүдээ hайнаар тэнжээхэ» — В. Филиппов, Э. Матурова, К. Асалханова гэгшэдэй статья. Хилын саанаhaа.

Дүрбэдэхи хуудаhанда: Спортын hонин.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 18.00 — Дамжуулгын программа. 18.05 — Телевизионно hонин. 18.25 — «Газар hайжаруулха габшагай хоёр hара» — хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдтэ зорюулагдаhан дамжуулга.

«Орбита». 19.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа.

Улаан-Үдэ. 19.30 — «Сэлэнгэ» — телевизионно журнал (буряадаар). 20.10 — «Газарай заха хизаарта» — киноочерк.

«Орбита». 20.35 — «Сэнхир экранда түрүүшынхеэ». А. Н. Островский. «Последняя жертва» — Ленинградтахи А. С. Пушкинай нэрэмжэтэ академическэ драмын театрай табиhан зүжэг. 22.20 — 22.30 — Забhарлалга. 23.30 — «Түрэл аялганууд» (үнгэтэ). 24.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа. 00.30 — Спортын hонин.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 18.15 — Хоккейгээр дэлхэйн чемпионат. ГДР-эй, Чехословакиин суглуулагдамал командануудай наадан. Финляндиhаа дамжуулга хэгдэхэ (үнгэтэ).

Улаан-Үдэ. 19.00 — «Совет мэдээжэ дуушад дуулана» — концерт.

«Орбита». 19.30 — Хоккейгээр дэлхэйн чемпионат. Польшын, СССР-эй суглуулагдамал командануудай наадан. Финляндиhаа дамжуулга хэгдэхэ (үнгэтэ).

ҮНШАГТ[А] hонирхо[лтой] байхат[...]

ТҮЛИШЭ — ОРОНОЙ ХҮСЭНЭЙ ЭШЭ НҮ[...]

ШУЛУУ НҮҮРҺЭНЭ[...] зай, торфын ба гидро-эл[...] сэнэй нөөсэ баялигууд[...] талаар Советскэ Союз[...] дээрэ түрүү hуури [...] Дэлхэйн элдэб янзын т[...] нөөсэ баялигуудай 5[...] центнь, гидро-элшэ хүс[...] процентhээ үлүүниинь Со[...] Союзда байдаг юм. [...] үедэ, мүн ерээдүйдэ [...] ажахын эрилтэ хэрэ[...] нүүдые СССР түлишөөр [...] хүсөөр бүрин хангаха [...] СССР-эй Госпланай кол[...] гэшүүн М. Г. Первухин [...] болон гадаадын жур[...] нуудта зорюулагдажа, [...] вада үнгэргэгдэhэн [...] конференци дээрэ үгэ [...] дээ, эдэ тоо, баримта[...] дурдаhан байна.

Манай орон дотор [...] нүүрhэ, нефть, газ олзобо[...] абалга түргөөр хүгжэнэ.

Мүнөөнэй үе сагта эл[...] элшэ хүсэн научно-техн[...] хүгжэлтэ дэбжэлтын эш[...] hэн болодог гээшэ.

ТОГЫН НАЦИОНАЛ[...] МУЗЕЙ

НАЦИОНАЛЬНА муз[...] гуулха тухай шиидхэбэр[...] гын правительство абаба[...] табидаhан зүйлнүүд [...] түүхэдэ, этнографида, [...] культурада хабаатай бай[...] Ботаническа саад, зоопар[...] зейн дэргэдэ байгуулагд[...] хараалагдана. Ороной [...] най ба ургамалай аймаг[...] олон янзын зүйлнүүд [...] байлгагдаха. Тогын элдэ[...] үндэhэнэй архитектура [...] эндэ баригдахаар түсэблэ[...] Хүн зоной хаража ба[...] гар урлагшад хүдэлмэр[...] мэргэжэл шадабаряа хар[...]

Залуушуулай, спортын[...] лой ба эрдэм наукын шэнэ[...] нүүдэй хэрэгүүдые эр[...] министерствын харгалза[...] ро байха национальна [...] түүхын, уран hайханай [...] нүүдые сахин хамгаал[...] гын арад зоной соёл[...] заншалнуудые хүгжөөхэ [...] готой.

ДОМ АРГАШАДА[Й] НЮУСАНУУД

АФРИКА түбидэ ажа[...] дом аргашадай эмшэл[...] арга шадабари эртэ урд[...] hаа үндэhэтэй юм. [...] нэй научна медицинэ [...] гээр ехэтэ hонирхоно. [...] асуудалда зорюулагдаhа[...] учна гурбан конфе[...] hүүлэй үедэ Камерунда [...] лоhон байгаа. Нютагай [...] малнуудай домто зүйл[...] hайнаар мэдэдэг бай[...] эдэнэр шалгарна. Жэ[...] эльгэнэй үбшэнгые арга[...] Африкада ажалай дүршэл[...] hон мэргэжэл шадаба[...] олохон врачнууд нютагай [...] аргашанда хандахые дур[...] даг юм. Дом аргашад эл[...] үбшэнгые hурагүй түргөө[...] шэлдэг байна. Эдэнэр [...] өөhэдтэнь мэдээжэ псих[...] пин угаа баян арга онол[...] хэрэглэнэ. Энэ эм уугаад, [...] түргөөр эдэгэхэб гэжэ эл[...] хэ гээшэ иимэ аргаламжы[...] зорилго болоно.

Дом аргашадай нюу[...] наринаар сахигдан, үе[...] угhаа угта дамжуула[...] байдаг. Эсэгэнь дом ар[...] нюусануудые хүбүүндэ [...] жуулан үгэдэг.

«АПЕЛЬСИНҮҮДЭ[Й] ФЕСТИВАЛЬ» ФАМАГУСТДА БОЛО[...]

«АПЕЛЬСИНҮҮДЭЙ [...] ТИВАЛЬ» Кипртэ үнгэр[...] дэг арадай hайндэрнүүдэ[...] заншалнуудай дунда угаа [...] дэтэйнь юм.

Кипрэй зүүн эрье [...] портын ехэ хото — Фамаг[...] энэ hайндэр үни холоhо[...] шо үнгэргэгдэдэг занша[...] hая болотор цитрусовэ[...] тациннууд гол түлэб [...] густ шадар байрладаг [...] Фестивалиин үдэрнүүдтэ [...] хото танигдашагүй боло[...] Скверүүд, үйлсэнүүд, ба[...] гууд hайндэрэйхээр шэ[...] дэдэг. Апельсинүүд лэ [...] гоёон шэмэглэлгын гол [...] риал болодог байна. Хоты[...] үйлсэ гудамжануудта а[...] нүүдые үлхэжэ, гоё [...] угалза шэрэдэг юм. «Апе[...] нүүдэй хатан хүүхэнэй» [...] ябаhан каретые мүн лэ [...] гээр гоёон шэмэглэдэг. [...] тивалиин хаагдахын урд[...] хэнэ энэ хатан hунгаа[...] дэдэг заншалтай. Ф[...] лиие хаалгын үдэр[...] рэ карнавал-наада уд[...] толгойлдог. Фестивали[...] арад зоной согтой [...] зугаа наадануд үнгэрг[...] Дары түргөөр эмхидхэ[...] гуулагдаhан сценэнүүд [...] хүгжэмэй, хатарай түрү[...] лективүүд уран бэлигээ [...] даг байна. Энэ фестива[...] зэгы ёhо заншалтай, [...] удха шанартай. Хүдөө а[...] продукциин 16 процентн[...] апельсин тарижа ургуу[...] лоно. 1973—74 онуудта [...] мянга гаран тонно цит[...] ургамалнууд, тэрэнэй хо[...] бинь — апельсин хуряа[...] байгаа. Энээнэй диилэн[...] бинь гадаадын оронуудт[...] гээгдэдэг.

(Т[АСС]).

Редактор Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ

Манай адрес, телефонууд:

г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редактора — 54-54, приёмная — 54-93, зам. редактора — 68-08, [...] редактора — 62-62, отв. секретаря — 50-52, секретар[...] — 66-76, отделы: партийной жизни — 60-91, сельск[ого] хозяйства — 64-36, 63-86, пропаганды и агитации [...] 56-23, промышленности и строительства — 61-35, [со]ветского строительства и быта — 69-58, культуры [и] школ — 60-21, писем и рабселькоров — 67-81, инф[ор]мации — 34-05, общественная приемная — 56-62, [ма]шинное бюро — 57-63, фотолаборатория — 33-61.

Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР Н-04428. Заказ № [...]